

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ

**Πανελλήνιος Σύλλογος
Θεματικού Φιλοτελισμού & Νεότητας**

Τριμηνιαίο φιλοτελικό & πολιτιστικό περιοδικό

Έτος 21^ο, Αρ. 85. Ιανουάριος - Μάρτιος 2021

“ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ”

Τριμηνιαία Περιοδική Έκδοση, Έτος 21^ο, Τεύχος 85^ο, Ιανουάριος - Μάρτιος 2021

Ιδιοκτήτης: ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ

Εκδότης-Διευθυντής: Π. Λεούσης

Συντακτική Επιτροπή: Π. Λεούσης, Δ. Βαρελάς

Αγίου Δημητρίου 12, 14452 Μεταμόρφωση.

Τηλ. 210 2825134, e-mail: p_leoussis@hotmail.com

www.thematic-philatelist.gr

Υπεύθυνος τυπογραφείου: “NO+ADO”, Κυριάκος Αλεξίου & Σια ΕΕ

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη. Ετήσια Συνδρομή € 15. Εγγραφή € 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το γράμμα του προέδρου	1
Η φραγκοσυκιά	2
Ο γάμος	4
Ο Πρόεδρος Λίνκολν σε «πατριωτικό φάκελο»	6
Το κάσιους	7
Η ταυρομαχία	8
Luis Felipe Monti & Raimondo Orsi	11
Κολχικό το φθινοπωρινό	12
Οστεογλυπτική	14
Το βιβλίο	16
Ολυμπιακοί κύκλοι και Ολυμπιακή Σημαία	18
Τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου	20
Ο βασιλικός	22
Η τραγωδία του RMS Leinster	23
Η διάνοιξη της πρώτης σηραγγας στο Λευκό Όρος	24
Το Αχιλλείο	26
Η «Ληστεία του Τρένου Κακόρι»	29
Τα σαλιγκάρια	30
SS Νέο Αμστερνταμ	31
Το φάδο	32
Η σφυρίχτρα του διαιτητή	33
Το θερμόμετρο	34
“Ανοικτή Επιστολή”: <i>Τηλεγραφήματα</i>	36
Αχ, αυτό το πλάνο: <i>Ιστορία των πτήσεων</i>	41
Νέες εκδόσεις γραμμών Ελλάδας-Κύπρου	42
Μέγας Ναπολέων, 200 χρόνια από το θάνατό του	44

CONTENTS

Editorial	1
Opuntia ficus-indica	2
The wedding	4
President Lincoln in «patriotic envelope»	6
Cashews	7
The Bullfighting	8
Luis Felipe Monti & Raimondo Orsi	11
Colchicum autumnale	12
Bone curving	14
The book	16
Olympic rings and Olympic Flag	18
The seven wonders of the ancient world.....	20
The basil	22
The tragedy of RMS Leinster	23
The opening of the first tunnel at Mont Blanc	24
The Achilleion palace	26
The “Kakori train robbery”	29
The Snails	30
SS Nieuw Amsterdam	31
The fado music	32
The whistle of the referee	33
The thermometer	34
“Open Letter”: <i>Telegrams</i>	36
Thematic plans: <i>History of flights</i>	41
New stamp issues of Greece and Cyprus	42
Napoleon the Great, 200 years since his death	44

Εικόνα εξωφύλλου: Εβδομαδιαίο φιλοτελικό παζάρι κάππου στην Ευρώπη

“THE THEMATIC PHILATELIST”

Quarterly Journal. Year 21th. No 85, January - Mars 2021

Owner: THE PANHELLENIC SOCIETY OF THEMATIC PHILATELY

Editor-Director: Pantelis Leoussis

Editorial Committee: P. Leoussis, D. Varelas

Address: 12, Agiou Dimitriou Str., GR-14452 Metamorphosi, Athens

Tel. +31 2102825134; e-mail: p_leoussis@hotmail.com

www.thematic-philatelist.gr

The journal is distributed gratis to the members

Annual subscription € 15. New members' subscription € 5

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

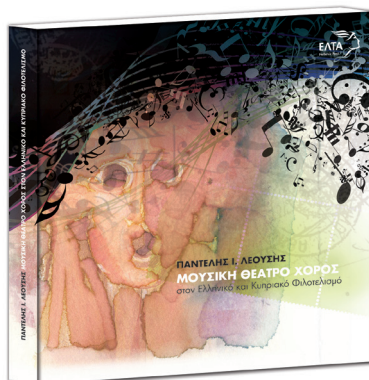
Λόγια & μουσική Π. Λεούση

Ύμνο για σένα θα τραγουδήσω, μικρό χαρτάκι χρωματιστό,
τις αρετές για να τιμήσω και για τα τόσα που σου χρωστώ.
Μικρό χαρτάκι, χάρη σε σένα γνώρισα φίλους, βρήκα χαρές,
γύρισα τόπους, κέρδισα επαίνους, ώρες εξάισιες, μοναδικές.
Μ' έμαθες στην έρευνα, στην τάξη, μ' έκανες πιο πλούσιο, πιο σοφό.
Πάντοτε μη βρέξει και μη στάξει σ' είχα, με τσιμπίδι και φακό!
Μήνυμα αγάπης κ' αδελφοσύνης στον κόσμο στέλνεις, ενωτικό,
πρέσβη της γνώσης και της ειρήνης, μικρό χαρτάκι, σ' ευχαριστώ.
Μικρό χαρτάκι αγαπημένο, με συντροφεύεις από παιδί.
Στις αρετές σου κεντώ και υφαίνω γνώση για τέχνη κι αισθητική.
Με ταξιδεύεις σ' άγνωστους κόσμους, μόρφωσης, γνώσης, πολιτισμού.
Κοντά σου βρίσκω καινούργιους δρόμους, στιγμές γαλήνης και στοχασμού...

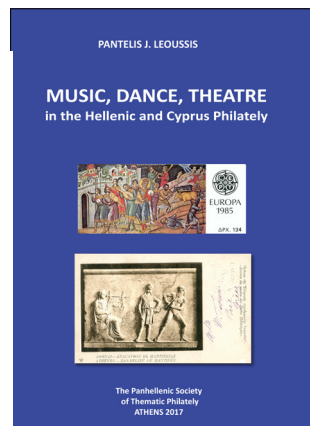
(Έκδοση του Συλλόγου μας)

BALKANFILA 2016 Χρυσό
ITALIA 2018 Μεγάλο Επίχρυσο

(Έκδοση Ελληνικών Ταχυδρομείων)

BALKANFILA 2016 Μεγάλο Επίχρυσο

(Έκδοση του Συλλόγου μας)

ITALIA 2018 Μεγάλο Επίχρυσο
EFIRO 2019 (Ρουμανία) Χρυσό

Ο "Θεματικός Φιλοτελιστής" έχει τιμηθεί με τα εξής μετάλλια:
EUROCUPRUM 2001 (Πολωνία) Χάλκινο, ΕΦΙΛΑ 2002 (Ελλάδα) Μεγάλο Αργυρό
TEMEX 2003 (Αργεντινή) Μεγάλο Αργυρό, BRNO 2005 (Τσεχία) Επάργυρο
JERUSALEM 2006 Αργυρό, BALKANFILA 2007 Μεγάλο Αργυρό, CHINA 2009 Αργυρό,
ANTVERPIA 2010 Αργυρό, BALKANFILA 2012 Μεγάλο Αργυρό, ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ 2013
Μεγάλο Αργυρό, ΚΥΠΡΟΣ -ΕΛΛΑΔΑ 2014 Μεγάλο Αργυρό, EFIRO 2019 Μεγάλο Επίχρυσο

**Το γεγονός που όλοι περιμένουμε
και όλοι υποστηρίζουμε!**

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας:
www.thematic-philatelist.gr

Προς τους φίλους αναγνώστες...

Αγαπητοί φίλοι.

Μία ακόμη επιστολή προς τα μέλη μας κατά την περίοδο της ακινησίας και της αβεβαιότητας. Μία περίοδος χωρίς εξελίξεις, χωρίς ειδήσεις, χωρίς φιλοτελικές δραστηριότητες και με τα ερωτήματα που γεννιούνται να είναι πολλά. Θα ευτυχίσουμε να ζήσουμε τον Οκτώβριο την μαγεία της NOTOS 2021, όπως την περιμένουμε και την ονειρευόμαστε τόσο καιρό; Τι θα γίνει με τις αρχαιρεσίες και τα διοικητικά συμβούλια της Ομοσπονδίας μας και των σωματείων; Διότι γενικές συνελεύσεις και, ιδιαίτερα, αρχαιρεσίες δεν είναι εύκολο να γίνουν με την διαδικτυακή μέθοδο. Πότε επί τέλους θα αξιωθούμε να συναντήσουμε και πάλι τους φιλοτελικούς μας φίλους στη θαλπωρή των εντευκτηρίων; Διότι φιλοτελισμός δεν είναι μόνο η συλλογή γραμματοσήμων, τα άλμπουμ, τα εκθέματα. Φιλοτελισμός είναι και η κοινωνικότητα, οι ανθρώπινες σχέσεις, οι φιλίες που δημιουργούνται μεταξύ μας. Είναι ακόμα οι ομιλίες στα εντευκτήρια ή αλλού, οι παρουσιάσεις... Ας όψεται αυτή η κατάρα που έπληξε ολόκληρη την ανθρωπότητα και επηρέασε σε τέτοιο βαθμό την προσωπική, οικογενειακή, επαγγελματική και κοινωνική μας ζωή.

Ο φιλοτελισμός μας συμμετέχει στους εορτασμούς για τα 200 χρόνια της Εθνικής μας Παλιγγενεσίας με ένα πλούσιο εκδοτικό πρόγραμμα των Ταχυδρομείων μας, περιμένοντας την NOTOS 2021 για την κορύφωσή τους. Ευτυχία να το ζήσουμε και αυτό!

Ο σύλλογός μας, παρά τις αντίξοες συνθήκες, συνεχίζει τον αγώνα τον καλό βοηθώντας νέους θεματικούς να προσεγγίσουν τον εκθεσιακό θεματικό φιλοτελισμό, εξακολουθεί να συνεργάζεται με συλλόγους του εξωτερικού με ανταλλαγές άρθρων και πληροφοριών και, φυσικά, με την αδιάκοπη έκδοση του Θεματικού Φιλοτελιστή επί 21 χρόνια. 21 χρόνια που το κατατάσσουν στα φιλοτελικά περιοδικά της χώρας μας με την μεγαλύτερη μακροζωία, χωρίς διακοπή.

Με την ευχή η επερχόμενη Άνοιξη, μαζί με το φως και τα λουλούδια της, να μας απαλλάξει και από τα δεινά της πανδημίας,

Να είμαστε όλοι καλά

Ο Πρόεδρος

Ο κάκτος, ο αετός και το φίδι μας παραπέμπουν σε ένα παλιό μύθο των Αζτέκων, της νομαδικής φυλής του βόρειου Μεξικό. Σύμφωνα με την παράδοση, οι Αζτέκοι ακολούθησαν μια προφητεία: Έπρεπε να κάνουν το σπίτι τους εκεί όπου θα έβλεπαν έναν αετό σκαρφαλωμένο σε έναν κάκτο να τρώει ένα φίδι. Περιπλανήθηκαν αρκετά έως ότου βρέθηκαν σε μια λίμνη στο κεντρικό Μεξικό, όπου συνάντησαν αυτά τα στοιχεία και ίδρυσαν την πανίσχυρη πόλη της Τενοχτιτλάν, τη σημερινή πόλη του Μεξικό.

Έκτοτε, ο κάκτος *Opuntia ficus-indica* (φραγκοσυκιά) δεν έπαψε ποτέ να καλλιεργείται στο Μεξικό, τον τόπο καταγωγής του. Με τον καιρό η καλλιέργειά του εξαπλώθηκε σε πολλές άγονες και ημιάνυδρες περιοχές του κόσμου, συμβάλλοντας σημαντικά στην οικονομία των χωρών τους.

Η καλλιέργεια των κάκτων, γενικότερα, είναι χρήσιμη για ξηρές περιοχές διότι μετατρέπουν αποτελεσματικά το νερό σε βιομάζα. Η φραγκοσυκιά, ως η πιο διαδεδομένη από τους καλλιεργούμενους κάκτους, είναι σήμερα για το Μεξικό εξίσου σημαντική οικονομικά όσο το καλαμπόκι και η μπλε αγαύη. Καλλιεργείται κυρίως για τους καρπούς της, τα φύλλα της αλλά και για άλλες χρήσεις.

Είναι φυτό αιωνόβιο που μπορεί να φτάσει σε ύψος τα 3-5μ,

έχει παχιά, σαρκώδη και μακρόστενα έως σπαθοειδή κλαδιά που λέγονται cladodes. Η επιδερμίδα τους απωθεί το νερό και ανακλά τον ήλιο. Τα άνθη εμφανίζονται όταν το φυτό είναι 1-2 ετών. Συναντώνται σε τρία διαφορετικά χρώματα: άσπρο, κίτρινο και κόκκινο. Στο βόρειο ημισφαίριο εμφανίζονται στις αρχές Μαΐου και οι καρποί ωριμάζουν από τον Αύγουστο μέχρι τον Οκτώβριο.

Τα φραγκόσυκα μοιάζουν σε χρώμα και γεύση με φράουλες και σύκα. Η σάρκα τους έχει επίσης γεύση παρόμοια με το γλυκό καρπούζι και περιέχει πολλά μικρά σκληρά κουκούτσια που συνήθως καταπίνονται, αλλά θα πρέπει να αποφεύγονται από όσους έχουν πρόβλημα δυσπεψίας.

Από τα φραγκόσυκα παράγονται μαρμελάδες και ζελέ, ενώ οι Μεξικανοί τα χρησιμοποιούν επί χιλιάδες χρόνια για να κάνουν ένα οινοπνευματώδες ποτό που ονομάζεται "colonche".

Στη Σικελία παράγεται ένα λικέρ-απεριτίφ με γεύση φραγκόσυκο που ονομάζεται "Ficodi". Στη Μάλτα επίσης το λικέρ που παράγουν από φραγκόσυκα ονομάζεται "bajtra" (= φραγκόσυκο στα μαλτέζικα). Το ίδιο συμβαίνει και στο νησί της Αγίας Ελένης με το λικέρ "Tungji".

Οι Μεξικανοί και άλλοι κάτοικοι της νοτιοδυτικής Αμερικής τρώνε τα νεαρά φύλλα

Ο αετός πάνω στον κάκτο τρώει το φίδι. Εθνικό σύμβολο του Μεξικό.

της φραγκοσυκιάς, όταν ακόμα τα τους δεν έχουν σκληρύνει. Τα κόβουν σε λωρίδες, άλλοτε τα ξεφλουδίζουν και άλλοτε όχι, τα τηγανίζουν με αυγά και jalapeños (είδος πιπεριάς) και τα τρώνε για πρωινό. Έχουν μια υφή και γεύση όπως τα φασολάκια.

Τα φύλλα τρώγονται επίσης βραστά ή ωμά, αναμεμιγμένα με χυμό φρούτων ή μαγειρεμένα στο τηγάνι. Χρησιμοποιούνται επίσης ως δευτερεύον πιάτο για να συνοδέψουν κοτόπουλο ή μπαίνουν σε τάκος μαζί με φιλοκομμένο κρεμμύδι και κόλιανδρο.

Στις νοτιοδυτικές Ηνωμένες Πολιτείες, ο κάκτος αυτός έχει αρχίσει να καλλιεργείται ως πηγή νωπών ζωοτροφών για βοοειδή, εκτός από τη χρήση του ως φράχτη. Τα βοοειδή αποφεύγουν τα αιχμηρά αγκάθια του και δεν απομακρύνονται από την περιφραγμένη από κάκτους περιοχή. Τα φύλλα των κάκτων δεν έχουν βέβαια μεγάλη θρεπτική αξία. Είναι όμως χρήσιμα σε συνθήκες ξηρασίας. Η μεγάλη περιεκτικότητά τους σε νερό καλύπτει επαρκώς τις ανάγκες τους σε περιόδους λειψυδρίας.

Οι κάκτοι *Opuntia ficus-indica* χρησιμοποιούνται ευρέως στην Τунησία και την Αλγερία για να ανακόπουν ή να περιορίζουν την μετακί-

νηση της άμμου, προστατεύοντας έτσι και ενισχύοντας τόσο τη χλωρίδα της περιοχής, όσο και τις πεζούλες με το βαθύ και ισχυρό ριζικό τους σύστημα. Στις περιφραγμένες από κάκτους περιοχές βελτιώνονται οι φυσικές ιδιότητες του εδάφους, καθώς ενισχύονται σημαντικά με άζωτο και οργανικές ουσίες. Ενισχύεται επίσης η δομική σταθερότητα του εδάφους, μειώνονται η απορροή και η διάβρωση, ενώ ενισχύεται η ικανότητα αποθήκευσης και διαπερατότητας του νερού. Οι φυτείες φραγκοσυκων έχουν επίσης θετική επίδραση στην ανάπτυξη των φυτών άλλων ειδών, κυρίως των ποωδών, βελτιώνοντας σοβαρά τις περιβαλλοντικές συνθήκες που διευκολύνουν την αποικισμό και την ανάπτυξη τους.

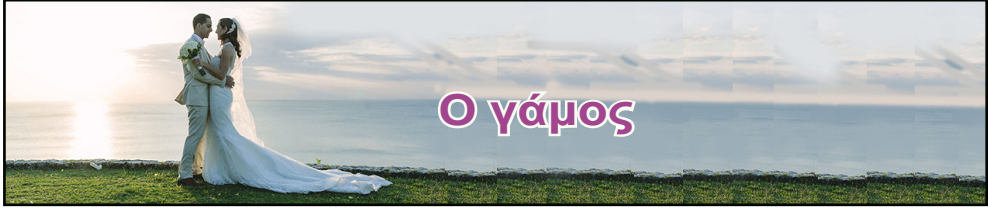
Μερικά από τα κοινά ονόματα για τον καρπό της στην Ελλάδα και αλλού είναι παυλόσυκο στην Κέρκυρα, παπουτσόσυκο στην Κύπρο, ινδικό σύκο στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Τέλος, αξίζει τέλος να αναφέρουμε ότι η Μάλτα τιμά και αυτή τη φραγκοσυκιά όπως περίπου και το Μεξικό αφού η εικόνα της περιλαμβάνεται σε θυρεό της Μάλτας, μαζί με τον ήλιο, τη θάλασσα και τη ναυτοσύνη.

Παντελής Λεούσης

Ο θυρεός της Μάλτας με δεξιά την φραγκοσυκιά

Ο γάμος είναι ένας θεσμός που εμφανίζεται σε όλες τις εποχές της ιστορίας και σε όλους τους πολιτισμούς. Από την Παλαιά Διαθήκη είναι γνωστή η πολυγαμία του ανδρός (έναν άνδρα με πολλές γυναίκες). Ο βασιλιάς Δαβίδ και ο Σολομών είχαν πολλές γυναίκες.

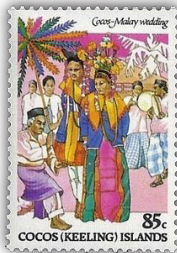
Τα πρώτα καταγεγραμμένα στοιχεία τελετών γάμου που ενώνουν μια γυναίκα και έναν άνδρα χρονολογούνται από το 2350 π.Χ., στη Μεσοποταμία. Αρχικά, ο γάμος περιελάμβανε συχνά πολλούς συντρόφους, συνήθως γυναίκες. Η μονογαμία καθιερώθηκε για τους δυτικούς γάμους, κάποια στιγμή μεταξύ του έκτου και του ένατου αιώνα, μετά από μια παρατεταμένη μάχη μεταξύ της Καθολικής Εκκλησίας και των παλαιών ευγενών και βασιλιάδων που συχνά-πυκνά ήθελαν να πουν στον επίσκοπο: "Μπορώ να πάρω

μια δεύτερη γυναίκα". Η Εκκλησία, τελικά, επικράτησε, και επέβαλε τη μονογαμία ως την ενδεδειγμένη ιερή ένωση του γάμου μέχρι τον ένατο αιώνα. Μέχρι τον όγδοο αιώνα, ο γάμος έγινε ευρέως αποδεκτός στην καθολική εκκλησία ως μυστήριο. Ήταν η τελετή για την παροχή της χάρις του Θεού. Αλλά η ιδέα της ρομαντικής αγάπης, ως κινητήρια δύναμη για το γάμο, πηγαιίνει τόσο πίσω όσο ο Μεσαίωνας. Πολλοί μελετητές πιστεύουν ότι η ιδέα "εφευρέθηκε" από τους Γάλλους. Το μοντέλο του ήταν ο ιππότης που ένωσε έντονη αγάπη για τη γυναίκα κάποιου άλλου, όπως στην περίπτωση του ιππότη Λάνσελοτ και της γυναίκας του βασιλιά Αρθούρου, της Βασίλισσας Γκιουνεβίρ.

Μέχρι τον 19ο αιώνα οι γάμοι των περισσότερων, πλην των αριστοκρατών, γίνονταν από έρωτα. Οι μεσαιωνικές ρομαντικές ιστορίες αγάπης που άλλοτε κατέληγαν και

"Ο γάμος της Παρθένου".
(Γοτθικής τέχνης ανάγλυφο στην Παναγία των Παρισίων).

Οι νύφες δεν φορούν παντού λευκό νυφικό.

Διάσημοι γάμοι βασιλέων και πριγκίπων.

άλλοτε όχι σε γάμο είναι πάμπολλες.

Κοινό γνώρισμα όλων των γάμων, σε όλες τις εποχές, ήταν η τελετή που διαρκούσε από μερικές ώρες έως και μία βδομάδα. Σε ένα γάμο δεν λείπει ο γαμήλιος χορός, το γλέντι, τα ποτά, τα τραγούδια και η ρίψη ρυζιού στο ζευγάρι σαν σύμβολο γονιμότητας. Επίσης το 19ο αιώνα αρχίζει και εμφανίζεται ένα νέο έθιμο, ο μήνας του μέλιτος.

Το νυφικό. Μέχρι τον 19ο αιώνα οι νύφες σπάνια φορούσαν λευκά νυφικά, επειδή ήταν πολύ δύσκολο να καθαριστούν. Η βασίλισσα Βικτώρια έχει φωτογραφηθεί με λευκό δαντελένιο νυφικό και έκτοτε το λευκό αρχίζει να γίνεται το αγαπημένο χρώμα του νυφικού.

Η βέρα. Οι ρίζες του δαχτυλιδιού του γάμου χάνονται στην αρχαιότητα. Πολλοί θεωρούν ότι η βέρα έχει ρίζες στην Αίγυπτο. Συμβολίζει την ένωση του ζευγαριού, την αιωνιότητα, χωρίς αρχή και τέλος. Έχει ένα σχήμα που μοιάζει με τον ήλιο και τη σελήνη. Η βέρα του αρραβώνα, εμφανίζεται στους ρωμαϊκούς χρόνους και εξακολουθεί μέχρι τις μέρες μας. Οι Ρωμαίοι την ονόμασαν *vena amoris* (φλέβα της αγάπης).

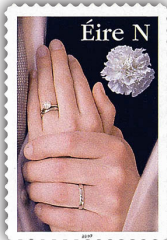
Κατά τον Μεσαίωνα, στους αρραβώνες, το ζευγάρι αντάλλαζε ένα απλό δαχτυλίδι-κρίκο, απλό χωρίς στολίδι ή πετράδι, ενώ σε παραμύθια του Δυτικού Μεσαίωνα, ο ιππότης κόβει το δαχτυλίδι του και κρατάει αυτός το μισό, δίνοντας το άλλο μισό στην αγαπημένη του. Στο παραμύθι, βλέπου-

με τον κύκλο του δαχτυλιδιού να συμβολίζει το ένα, το παν.

Η ηλικία του γάμου ποικίλει. Στην Αρχαία Ελλάδα τα κορίτσια παντρεύονταν από της ηλικίας των 15 ετών. Ενώ στους ρωμαϊκούς χρόνους τα κορίτσια παντρεύονταν στην εφηβεία τους. Στο μεσαίωνα οι γονείς πάντρευαν τα παιδιά τους από μικρά και ένωναν τις οικογένειες ανάλογα με τα οικονομικά, κυρίως, συμφέροντά τους. Στις φτωχότερες τάξεις η επιλογή ήταν πιο ελεύθερη. Ο δανεισμός χρημάτων με εγγύηση σύμβασης γάμου με ένα παιδί που τελικά θα κληρονομούσε περιουσία ή γη ήταν ένας τρόπος για να συγκεντρωθούν χρήματα για οικογένειες που έχουν χρήματα.

Πολλοί λένε ότι με το γάμο αμέσως υπήρξε και ο προβληματισμός της λύσης του γάμου. Σε πολλούς πρώιμους πολιτισμούς, οι άνδρες θα μπορούσαν να διαλύσουν έναν γάμο ή να πάρουν μια άλλη σύζυγο εάν μια γυναίκα όταν ήταν στείρα. Ωστόσο, η πρώιμη χριστιανική εκκλησία πρέσβευε ότι ο γάμος δεν εξαρτάται από την παραγωγή απογόνων. Είχαν πάντα τη θέση ότι θα ακύρωναν έναν γάμο εάν ένας άντρας δεν μπορούσε να κάνει σεξ με τη γυναίκα του, αλλά όχι εάν δεν μπορούσε να συλλάβει.

Ο ρόλος της εκκλησίας, που απαγόρευε ρητά τα διαζύγια, έκανε την συμβίωση ακόμα πιο δύσκολη. Η βιομηχανική επανάσταση είχε την επιρροή της και στο γάμο.

"Η Πουλημένη Μνηστή" του Σμέτανα σε φεγιέ του 1966.

Κάθε λαός εορτάζει τους γάμους με παράτες, χορούς και γλέντια, σύμφωνα με τις παραδόσεις του.

Μέχρι το 1857 στη Βρετανία μόνο ένας γάμος είχε λυθεί με απόφαση του Κοινοβουλίου. Οι άντρες (και σπάνια οι γυναίκες) είχαν αναγκαστεί να πουλήσουν τις συζύγους

Κινεζικός αυτοκρατορικός γάμος

τους προκειμένου να απαλλαγούν από τα δεσμά του γάμου. Αυτό γινόταν μεταξύ φτωχών ανθρώπων. Οι πλούσιοι εύρισκαν τρόπο να χωρίσουν. Στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα το διαζύγιο άρχισε να γίνεται πιο εύκολο, αλλά όχι διαδεδομένο λόγω της εκκλησίας. Ο Μπέντριχ Σμέτανα είναι γνωστός, μεταξύ άλλ-

Ισότης. Ο γάμος πρέπει να γίνεται και μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου.

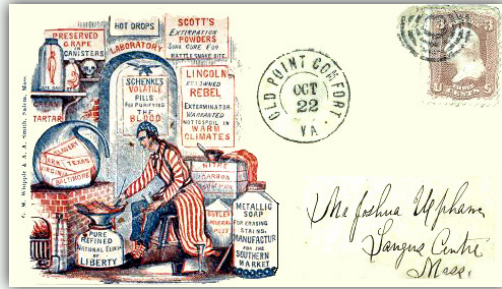
λων, και για την όπερά του "Η πουλημένη μνηστή".

Ο πολιτικός γάμος. Τα 400 περίπου χρόνια, η πολιτεία, δειλά στην αρχή, άρχισε την απεξάρτηση από την εκκλησιαστική αποκλειστικότητα στο γάμο. Η Μασαχουσέτη άρχισε να εκδίδει άδειες γάμου το 1639, και από τον 19ο αιώνα οι άδειες γάμου από την πολιτεία εξαπλώθηκαν σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η εκκλησία πλέον, στις μέρες μας έχει φθίνουσα επιρροή στις τελετές των γάμων.

Δημήτρης Βαρελάς

Ο Πρόεδρος Λίνκολν σε "πατριωτικό φάκελο"

Πριν από το 1851 τα ταχυδρομικά τέλη στις ΗΠΑ χρεώνονταν με το φύλλο, όπως γινόταν αργότερα και στην Ελλάδα. Ο αποστολέας διπλώνει την επιστολή, τη σφράγιζε με βουλοκέρι και την ταχυδρομούσε (πλίκος). Τον ίδιο χρόνο εισήχθησαν στις ΗΠΑ ενιαία ταχυδρομικά τέλη για επιστολές βάρους κάτω της μισής ουγκιάς και για απόσταση μικρότερη των 3.000 μιλίων, καθιστώντας αναγκαία τη χρήση φακέλων.

Δέκα χρόνια μετά αυτοί οι φάκελοι άρχισαν να διακοσμούνται με προπαγανδιστικές εικόνες και άλλα διάφορα μηνύματα, παίρνοντας το όνομα "πατριωτικοί φάκελοι".

Κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου παρήχθησαν στο Βορρά περισσότεροι από 10.000 τέτοιοι φάκελοι και πολύ λιγότεροι στο Νότο, δημιουργώντας ένα δημοφιλές συλλεκτικό αντικείμενο, ακόμη και κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Οι δημιουργοί τους ξεπερνούσαν συχνά κάθε φαντασία και ευρηματικότητα. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και ο εικονιζόμενος φάκελος που πουλήθηκε πρόσφατα σε αμερικανική δημοπρασία αντί 2.600 δολαρίων. Απεικονίζει τον Αβραάμ Λίνκολν ως αλχημιστή, να κάνει αποστάξεις και να γράφει συνταγές για "καθαρό εκλεπτυσμένο εθνικό ελιξίριο ελευθερίας" και για "μεταλλικό σαπούνι για την απαλοιφή λεκέδων .. για τη νότια αγορά!". Δεν είναι μόνο ο μεγάλος απελευθερωτής (και ο μεγάλος οιοπνευματοποιός) αλλά και "διάσημος εξολοθρευτής των αναρτών"!.

Οι πατριωτικοί φάκελοι παραμένουν ένα από τα πιο ζητημένα αντικείμενα των αμερικανικών δημοπρασιών.

Π. Α.

Ο δημοφιλής ξηρός καρπός κάσιους προέρχεται από το ομώνυμο δέντρο (*Anacardium occidentale*, Ανακάρδιον το δυτικόν). Κατάγεται από την Καραϊβική και την βορειοανατολική Βραζιλία, ενώ τώρα καλλιεργείται ευρέως σε όλες τις τροπικές περιοχές, όπως στην Αφρική, δυτικές Ινδίες, νοτιο-ανατολική Ασία και την Ινδία. Μεγαλύτερος εξαγωγέας του κάσιους είναι η Ακτή του Ελεφαντοστού, ενώ είναι το κύριο εξαγώγιμο προϊόν της Γουινέας-Μπισσάου.

Είναι δέντρο που φτάνει τα 6 έως 12 μ ύψος. Η κύρια ρίζα εισχωρεί βαθιά στη γη, ενώ διαθέτει και ιδιαίτερα ανεπτυγμένες πλευρικές ρίζες που εκτείνονται γύρω από το δέντρο. Προτιμά αμμώδη και καλά αποστραγγιζόμενα εδάφη, και απαιτεί πολλές βροχοπτώσεις.

Τα φύλλα είναι σκούρα πράσινα, οβάλ και δερματώδη, 10-20 εκ. μήκους, και τα λευκά-ροζ άνθη, εμφανίζονται σε ταξιανθίες κατά την ξηρή περίοδο. Τα φρούτα ωριμάζουν στο τέλος της ξηρής περιόδου. Έχουν ένα πικάντικο και τοξικό κέλυφος που περικλείει ένα λευκό βρώσιμο "αμύγδαλο".

Το πυκνό φύλλωμά του παρέχει καλή σκιά, ενώ κλαδιά και φύλλα είναι μια πηγή τροφής για τα φυτοφάγα ζώα.

Η συγκομιδή των ξηρών καρπών απαιτεί γάντια λόγω της παρουσίας ουρουσιόλης στα φρούτα. Μετά τη συλλογή τους πρέπει να περάσουν από πολλά στάδια προτού δοθούν στην κατανάλωση.

Ορισμένοι παραγωγικοί έχουν αναπτύξει μελισσοκομία στο περιβάλλον τους. Οι μέλισσες τρομάζουν τους κλέφτες, ενώ παράλληλα αυξάνουν την αποδοτικότητα μέσω της καλύτερης επικονίασης των λου-

λουδιών και της δημιουργίας πρόσθετου εισοδήματος μέσω της πώλησης του μελιού.

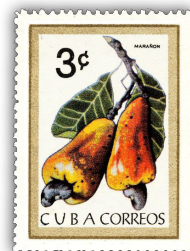
Οι καρποί του κάσιους μπορούν να καταναλωθούν νωποί, αποξηραμένοι, να γίνουν μαρμελάδα ή σιρόπι, ή να χρησιμοποιηθούν για να προσθέσουν τη γεύση τους σε αλκοολούχα ποτά. Ακόμα και οι νεαροί βλαστοί και τα φύλλα του δέντρου μπορούν να καταναλωθούν ως λαχανικά.

Παράλληλα, το κάσιους είναι πηγή καυσόξυλων, ξυλάνθρακα, αλλά και ξύλου ξυλουργικής. Ο φλοιός χρησιμοποιείται ως πηγή τανινών ή κίτρινης βαφής. Το λάδι που εξάγεται από το δηλητηριώδες κέλυφος των φρούτων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή βερνικιών, εντομοκτόνων ή ανεξίτηλου μελανιού. Αυτό το λάδι, τοξικό και ερεθιστικό για το δέρμα, πρέπει να αντιμετωπίζεται με προσοχή. Τα κλαδιά και τα φύλλα του δέντρου μπορούν να καταναλωθούν από βοοειδή.

Το φρούτο των κάσιους κομμένο στα δύο, χρησιμοποιείται στην Αφρική για να απωθεί τα κουνούπια στο δωμάτιο ή στους υγρότοπους από τις προνύμφες των κουνουπιών. Χρησιμοποιείται επίσης ως μοναδική τροφή για κάποιο διόσθημα, για τη θεραπεία σοβαρών ασθενειών όπως η λέπτρα. Στη Μαδαγασκάρη, τα φύλλα των κάσιους χρησιμοποιούνται με τη μορφή τοπικών ατμόλουτρων για τη θεραπεία των αιμορροΐδων.

Η κατανάλωση κάσιους είναι πολλαπλά ωφέλιμη. Είναι πλούσιο σε μαγνήσιο, σε χαλκό και σε πολλά άλλα ωφέλιμα συστατικά.

Λ. Τ.

Η ταυρομαχία

Η "ταυρομαχία", δηλαδή ο φόνος ενός ταύρου ενώπιον κοινού, είναι αναμφισβήτητη επιβίωση των ζωικών θυσιών που ασκούνταν και ήταν σημαντικές σε ορισμένους πολιτισμούς. Αυτή η δραστηριότητα ασκείται στην Ιβηρική Χερσόνησο από την αρχαιότητα. Ο ιστορικός Στράβων (γ. 58 π.Χ.), λέει ότι οι λαοί της Λουσιτανίας συνήθιζαν να πολεμούν τον ταύρο με άλογο, ενώ ο Διόδωρος ο Σικελιώτης αναφέρεται στη θυσία ταύρων που έκαναν στον Ηρακλή, εξαιτίας της οποίας τα ζώα αυτά έγιναν ιερά.

Το πότε έκαναν την εμφάνισή τους οι ταυρομαχίες δεν είναι γνωστό. Υπάρχουν στην Ισπανία ίχνη βασιλικών ταυρομαχιών με έφιππους από το 815. Ωστόσο, η ταυρομαχία είχε αναμφίβολα γεννηθεί ως ένα δημοφιλές άθλημα πολύ πριν, κυρίως στη νότια και βόρεια πλευρά των Πυρηναίων που είναι το λίκνο του άγριου ταύρου. Ένα από τα τελευταία κοπάδια τέτοιων ταύρων που εξαπλώθηκαν στην ευρω-ασιατική ήπειρο μεγάλα σε στην περιοχή των Πυρηναίων.

Πολύ πριν η ταυρομαχία με άλογο γίνει προνόμιο της ισπανικής αριστοκρατίας, ήταν

λαϊκό παιχνίδι αγροτών, με τους νέους να διασκεδάζουν προκαλώντας άγριους ταύρους.

Ωστόσο, η κωδικοποιημένη με κανόνες ταυρομαχία, πρόγονος της σημερινής ξεκίνησε τον 16ο αιώνα και ήταν αρχικά προνόμιο μιας ομάδας ευγενών του με τίτλο "caballeros en plaza" (Ιππότες της πλατείας). Ασκήθηκε κυρίως στην Ανδαλουσία και τη Ναβάρρα.

Σε μία πραγματεία που γράφτηκε γύρω στο 1434, θεωρείται ότι αυτή η ομάδα καθιέρωσε τους κανόνες της πρώτης ταυρομαχίας με άλογο. Έκτοτε γράφτηκαν πολλές πραγματείες σχετικά με τους κανόνες συμπεριφοράς του καμπιλέρο που ήταν αρμόδιος να σκοτώσει το ζώο, είτε έφιππος με δόρυ, ή από το έδαφος με σπαθί. Στη συνέχεια, και από τον 18ο αιώνα, στον ταυρομάχο που ήταν αρμόδιος για το θάνατο του ταύρου δόθηκε η λέξη "matador" (φονιάς ή εκτελεστής ταύρων, από το λατινικό mactator).

Ο matador έγινε με τον καιρό το κύριο πρόσωπο μιας νέας μορφής ταυρομαχίας, αυτής που σκοτώνει το ταύρο όρθιος, στο έδαφος, και όχι έφιππος. Ήταν η ταυρομαχία που

Ταύρος, ένας από τους δύο πρωταγωνιστές της "μάχης".

Η ταυρομαχία γινόταν αρχικά από έφιππους ταυρομάχους.

Η οδήγηση των ταύρων στους σταύλους της "κορίντα".

Αφού οι "πικαδόρες" κεντρίσουν τον ταύρο με το μακρύ ακόντιο,...

Ο matador έγινε με τον καιρό το κύριο πρόσωπο μιας νέας μορφής ταυρομαχίας, αυτής που σκοτώνει το ταύρο όρθιος, στο έδαφος, και όχι έφιππος. Ήταν η ταυρομαχία που

έγινε γρήγορα δημοφιλής και καθιερώθηκε όπως τη γνωρίζουμε.

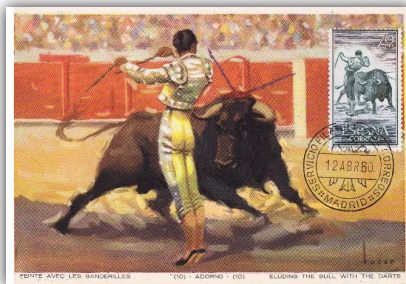
Στη Γαλλία, στην άλλη πλευρά των Πυρηναίων, οι ταυρομαχίες παρέμειναν λαϊκό άθλημα, με διάφορες μορφές, αλλά πάντα με τον ταυρομάχο στο έδαφος. Ταυρομαχίες και ιπποδρομίες πραγματοποιούνταν σε τοπικές γιορτές και σε ετήσια τοπικά φεστιβάλ.

Στη Λατινική Αμερική, οι ταυρομαχίες άρχισαν να διεξάγονται το 1529 στο Μεξικό, το 1538 στο Περού, το 1543 στην Κολομβία και το 1567 στη Βενεζουέλα. Τις είχαν εισαγάγει οι Ισπανοί κατακτητές από την περιοχή της Σαλαμάνκα.

Η αρένα της ταυρομαχίας έχει τρεις πόρτες. Από τη μία μπαίνουν οι ταυρομάχοι με τη συνοδεία τους. Από τη δεύτερη πόρτα μπαίνουν οι ταύροι και από την τρί-

τη βγάζουν τους σκοτωμένους ταύρους. Η ταυρομαχία διεξάγεται σε τρεις φάσεις. Στην

πρώτη φάση ο ταύρος μπαίνει στην αρένα και μετά την πρώτη συνάντηση με την κάπα του ταυρομάχου, ορμάει στους πικαδόρες. Αυτοί είναι έφιπποι ταυρομάχοι, πάνω σε προστατευμένα άλογα. Οι πικαδόρες είναι οπλισμένοι με μια ξύλινη λόγχη με μεταλλική άκρη, την πικά, την οποία καρφώνουν στους πολύ ισχυρούς μύς του αυχένα του ταύρου. Η πικά μπαίνει για λίγα εκατοστά και ο σκοπός της είναι, αφενός να δοκιμάσει την γενναιότητα του ταύρου και αφετέρου να χαμηλώσει το κεφάλι του ταύρου, ετοιμάζοντάς τον για τις επόμενες φά-

...κατόπιν του αγκιστρώνουν τις "μπαντερίγιες" στο ακρώμιο,...

...οπότε ο ταύρος είναι έτοιμος να τον αναλάβει ο "τορεαδór" για το θανατηφόρο παιχνίδι.

Μερικές από τις διασημότητες της ισπανικής ταυρομαχίας: Jose Maria Manzanares, Manolete, Marcos de Celis....

....Francisco Montes Paquiro, Curro Romero και Juan Belmonte.

σεις. Στη δεύτερη φάση οι βοηθοί του ταυρομάχου ή και ο ίδιος, αν έχει αυτή την ικανότητα, πλησιάζουν τον ταύρο χωρίς καμία προστασία και καρφώνουν

στη ράχη του τις μπαντερίγιες. Αυτές είναι ξύλινες βέργες με μεταλλική άκρη, στολισμένες με χάρτινες χρωματιστές διακοσμήσεις. Οι μπαντερίγιες αγκιστρώνονται ελαφρά κάτω από το δέρμα του ταύρου και σκοπός τους είναι να ερεθίσουν και να αναδείξουν το κουράγιο του ταύρου και κυρίως να διπιστώσουν τον τρόπο που ορμάει και επιτίθεται.

Στην τρίτη και τελευταία φάση, ο ταυρομάχος κρατώντας τη μουλέτα, ένα κόκκινο κομμάτι φανελένιου υφάσματος σε σχήμα καρδιάς, το οποίο είναι στερεωμένο σε έναν πήχη μήκους 50 εκ. περίπου, επιχειρεί μια σειρά από περάσματα, όσο το δυνατόν πιο κοντά στα κέρατα του ταύρου, δείχνοντας την τέχνη του και ετοιμάζοντας τον ταύρο για το τελειωτικό χτύπημα.

Οι δύο κυριότεροι τρόποι θανάτωσης του ταύρου είναι τοβολιάρι (βολαπιέ), κατά το οποίο ο ταυρομάχος ορμά με προτεταμένο το σπαθί προς τον ταύρο, και το rescibiendo (ρεσιμπιέντο), όπου ο ταυρομάχος ακίνητος, προκαλεί την τελευταία έφοδο του ταύρου και τον καρφώνει με το σπαθί. Και στις δύο περιπτώσεις, ο ταυρομάχος πρέπει να καρφώσει το σπαθί του ψηλά, ανάμεσα στους ώμους του ταύ-

ρου, με εκτεθειμένο το σώμα του στα κέρατα.

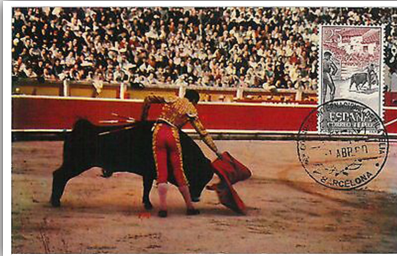
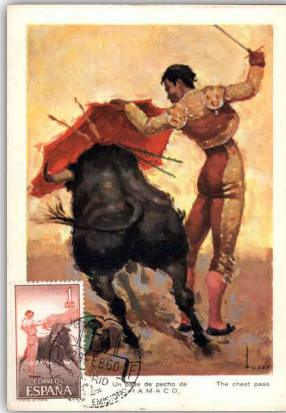
Οι ταυρομαχίες δέχονται έντονη κριτική από ακτιβιστές των δικαιωμάτων των ζώων, οι οποίοι τις χαρακτηρίζουν ως ένα βάρβαρο αγώνισμα. Στα Ισπανικά, η αντίθεση στην ταυρομαχία αναφέρεται ως antitaurina.

Τον Αύγουστο του 2007, η κρατική Ισπανική τηλεόραση ακύρωσε τις ζωντανές μεταδόσεις ταυρομαχιών, καθώς η μετάδοσή τους κρίθηκε βίαιη για τα παιδιά που τις παρακολουθούσαν.

Στις 28 Ιουλίου του 2010, το κοινοβούλιο της Καταλονίας ψήφισε την απαγόρευση των ταυρομαχιών στην περιφέρεια, με νόμο που μπήκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2012.

Από την άλλη πλευρά, οι οπαδοί των ταυρομαχιών υποστηρίζουν πως δεν πρόκειται για ένα άθλημα, αλλά για μία καλλιτεχνική τελετουργία, με βαθιές ρίζες στην ισπανική παράδοση. Για το λόγο αυτό μάζεψαν 600.000 υπογραφές που παραδόθηκαν στο ισπανικό κοινοβούλιο τον Μάρτιο του 2012, ζητώντας να προστατευτούν οι ταυρομαχίες σαν άυλη πολιτιστική κληρονομιά.

Παντελής Λεούσης

Διάφορες φάσεις της ταυρομαχίας μέσω της αισθητικής μαγείας που μας προσφέρουν οι Κάρτες Μάξιμου.

Με αφορμή ένα εορταστικό μηχανόσημο

Luis Felipe Monti & Raimondo Orsi Δύο θρυλικές μορφές του ποδοσφαίρου

Ο Ιταλικός σύλλογος συλλεκτών μηχανασήμων (AICAM), τιμώντας του πρώτους αλλοδαπούς που στο Παγκόσμιο Κύπελλο του 1934 αγωνίστηκαν με τα χρώματα της χώρας ως "oriundi" (αλλοδαποί "νατουραλίζε"), κυκλοφόρησε αυτό το όμορφο μηχανόσημο. Ιδού οι σύντομες βιογραφίες τους:

Ο Ιταλο-αργεντινός **Luis Felipe Monti** (1901-1983) άρχισε την καριέρα του το 1921 με την Ουρακάν, με την οποία κέρδισε το πρώτο του πρωτάθλημα.

Ακολούθησαν άλλα τρία με την Σαν Λορένσο, πάντα ως ερασιτέχνης.

Έπαιξε στη θέση του μέσο-αμυντικού και ιδιαίτερη της καριέρας του ήταν ότι έπαιξε σε δύο τελικούς Παγκοσμίου Κυπέλλου με δύο διαφορετικές εθνικές ομάδες: Το 1930 με τα χρώματα της Αργεντινής και το 1934 με την Ιταλία.

Στην εθνική ομάδα της Αργεντινής κλήθηκε το 1924, με την οποία κέρδισε το πρωτάθλημα Ν. Αμερικής του 1927 και το Αργυρό Μετάλλιο στην Ολυμπιάδα του 1928. Μαζί του, η Αργεντινή έφτασε μέχρι τον τελικό του Μουντιάλ του 1930, νικώντας τη Γαλλία, το Μεξικό, τη Χιλή και τις Ηνωμένες Πολιτείες, ενώ έχασε στον τελικό από την Ουρουγουάη με 4-2.

Έχοντας ήδη την ιταλική υπηκοότητα, το 1931 υπέγραψε στη Γιουβέντους, με τα χρώματα της οποίας αγωνίστηκε 225 φορές και πέτυχε 19 τέρματα (1932-1935). Το 1934 κλήθηκε να παίξει στην εθνική Ιταλίας, με την οποία κέρδισε το Παγκόσμιο Κύπελλο του 1934, νικώντας την Τσεχοσλοβακία με 2-1.

Θλιβερή ημέρα για τον Μόντι ήταν η 14η Νοεμβρίου 1934, όταν αγωνιζόμενος ως σέντερ μπακ σε αγώνα μεταξύ Ιταλίας και Αγγλίας στο γήπεδο της Άρσεναλ, έσπασε ένα κόκαλο του ποδιού του, μετά από σύγκρουση με τον Άγγλο σέντερ φορ Τεντ Ντρέικ.

Ο Μόντι κέρδισε συνολικά 16 κύπελλα με την Αργεντινή μεταξύ 1924 και 1931 και 18 κύπελλα με την Ιταλία μεταξύ 1932 και 1936.

Τελείωσε την καριέρα του ως προπονητής.

Ο επίσης Ιταλο-αργεντινός **Raimondo Orsi** (1901-1986) άρχισε την καριέρα του στην Ατλέτικο Ιντεπεντιέντε της πατρίδας του, αλλά το ποδοσφαιρικό του άστρο έλαμψε με την Γιουβέντους, όπου μεταγράφηκε το 1928 και αγωνίστηκε μέχρι το 1935, κερδίζοντας πέντε συνεχόμενα πρωταθλήματα (1931-1935).

Μετά την Ιταλία, συνέχισε και ολοκλήρωσε την καριέρα του στη Νότια Αμερική, όπου αγωνίστηκε με τα χρώματα των συλλόγων Ιντε-

πεντιέντε, Μπόκα Τζούνιορς, Ατλέτικο Πατένσε και Αλμάγκρο. Έπαιξε επίσης για την Πανιαρόλ της Ουρουγουάης, την Φλαμένκο της Βραζιλίας και την Σαντιάγκο Νασιονάλ της Χιλής.

Διεθνής έγινε στις 10 Αυγούστου 1924, όταν αγωνίστηκε με την εθνική Αργεντινής εναντίον της Ουρουγουάης. Τα επόμενα 12 χρόνια αγωνίστηκε 13 φορές με τα χρώματα της πατρίδας του και πέτυχε 3 τέρματα.

Αγωνιζόμενος σε Ιταλία και Αργεντινή, κέρδισε 35 τίτλους, και στην δεύτερη πατρίδα του Ιταλία πέτυχε 13 γκολ. Κέρδισε επίσης το Παγκόσμιο Κύπελλο του 1934 (στον τελικό του οποίου σκόραρε) και το Αργυρό Μετάλλιο στην Ολυμπιάδα του Άμστερνταμ του 1928.

Αριστεροπόδαρος, προικισμένος με υψηλή ταχύτητα, αναπλήρωνε την ανεπαρκή φυσική του δύναμη με μία ένα ραφινάτη τεχνική. Διέθετε εκπληκτική ικανότητα στο "τριπλάρισμα" και στις "προσπονήσεις" του σώματος. Υπήρξε ένας από τους σπουδαιότερους ακραίους κυνηγούς που ανέδειξε η Αργεντινή, ικανότατος στους διεμβολισμούς και στις διαγώνιες μακρινές πάσες, ενώ είχε ισχυρότατο και ευθύβολο σουτ.

Πέθανε στο Σαντιάγκο της Χιλής το 1986.

Λ. Τ.

Το κολχικό είναι ένας μικρός βολβός που ανήκει στην βοτανική οικογένεια των Λειριωδών. Τα περισσότερα είδη του ανθίζουν το φθινόπωρο, αν και άλλα ανθίζουν την Άνοιξη, διακοσμώντας τα Ελληνικά βουνά της ηπειρωτικής και νησιωτικής χώρας αλλά και της Κρήτης. Η Ελλάδα και γενικότερα η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου φιλοξενεί τα περισσότερα είδη παγκοσμίως, παρόλο που συγγενή είδη βρίσκουμε σχεδόν σε όλες τις ηπείρους.

Τα άνθη του μοιάζουν πολύ με αυτά του Κρόκου με τον οποίο πολλοί το συγχέουν. Η θεμελιώδης διαφορά είναι ότι στο άνθος του έχει έξη ανθήρες, σε αντίθεση με τους τρεις που έχει ο κρόκος. Χαρακτηριστική δε είναι η ονομασία "φθινοπωρινός κρόκος" που χρησιμοποιούν οι Άγγλοι για το τοπικό κολχικό.

Απαντάται σε μεγάλες εκτάσεις στο Κιλίκις και στον Λαγκαδά, όπου υπάρχει και κοινότητα Κολχικού που θεωρείται ότι ονομάστηκε από την έκτεταμένη παρουσία του φυτού.

Ο βολβός του κολχικού έχει ένα ιδιαίτερο πεπαισμένο οριζόντιο σχήμα με την βοτανική ονομασία "κόρμος", από τον οποίο εκπύσσονται τα φύλλα πριν από την ανθοφορία. Τα άνθη των τριάντα διαφόρων ειδών που απαντώνται στην χώρα μας έχουν συνήθως ανοικτό ροζ ή μωβ χρώμα, χωρίς να αποκλείονται και πιο

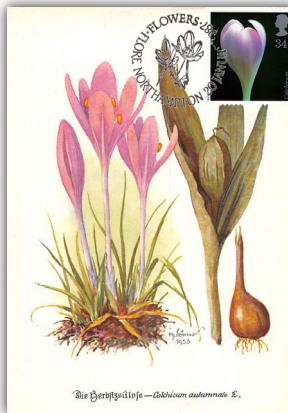
λευκάζουσες αποχρώσεις. Στα βουνά της Αιτικής και κυρίως στον Υμηττό την περίοδο της ανθοφορίας των τοπικών ειδών, επικρατεί το ανοικτό μωβ χρώμα των ανθέων τους (Σεπτέμβριος – Οκτώβριος). Σε αυτά τα είδη περιλαμβάνεται και το *Colchicum siskasianum* από το όνομα του γνωστού Έλληνα βοτανικού και ζωγράφου Γ. Σφήκα που το ταυτοποίησε. Στην δημόσια γλώσσα αναφέρεται σαν σπασόχορτο ή βόλχιχο, αλλά και πολλές φορές "φυτικό αρσενικό", μιας και η φαρμακερή δράση του είναι παρόμοια με το γνωστό αρσενικό.

Γνωστό από αρχαιοτάτους χρόνους, στην μυθολογία αναφέρεται ότι έλαβε την ονομασία του από την παρευξείνια Κολχίδα (σημερινή Γεωργία). Από εκεί το έφεραν οι Αργοναύτες κατά την επιστροφή τους από την εκστρατεία για την απόκτηση του Χρυσόμαλλου Δέρατος.

Η δηλητηριώδης ιδιότητα του φυτού ήταν γνωστή από τότε και τα μέρη του χρησιμοποιούνταν για την θανάτωση ζώων ή και ανθρώπων. Η πιο γνωστή του εφαρμογή σχετίζεται με την Μήδεια της αρχαίας τραγωδίας. Το χρησιμοποιούσε συχνά με άλλα παρόμοια βότανα στις μαγικές της δραστηριότητες και την θρυλούμενη δηλητηρίαση των παιδιών της στη γνωστή αρχαία τραγωδία, όπου δρα ως "φαρμακίς" (μά-

γισσα) κατά τον Ευριπίδη.

Οι σημερινοί βοτανολογικοί θε-

ωρούν ιδιαίτερα τοξικό και συνιστούν την αποφυγή συλλογής του δεδομένου ότι έχουν προκληθεί θάνατοι από την κατανάλωση του. Ακόμη και από γάλα κατσίκας που έχει βοσκήσει το φυτό μπορεί να προκληθεί δηλητηρίαση αν και τα ζώα για τον λόγο αυτό αποφεύγουν την βόσκησή του.

Το κολχικό ανθίζει φθινόπωρο, πριν βγάλει φύλλα, ενώ με τον ερχομό του χειμώνα το άνθος εξαφανίζεται. Στο τέλος του χειμώνα ο μητρικός κόρμος αρχίζει να συρρικνώνεται και να ξεραίνεται, ενώ σχηματίζονται περιμετρικά του τα θυγατρικά μικρά κορμίδια από τα οποία και θα διαιωνισθεί. Το καλοκαίρι με την άνοδο της θερμοκρασίας, τα φύλλα ξεραίνονται και πέφτουν. Παράλληλα παρουσιάζει το ιδιαίτερο φαινόμενο λόγω ανατομικής διατάξεως της ωοθήκης να παράγει σπόρους που παραμένουν κάτω από το έδαφος μέχρι την ωρίμασή τους.

Ο Θεόφραστος αναφέρεται ασαφώς σε κάποιο από τα πολλά είδη, με την ονομασία σπάλαξ η εφήμερον είδος, εξ ίσου δηλητηριώδες με τα υπόλοιπα.

Γνωστό βέβαια ήταν και στον Διοσκουρίδη που περιγράφει ότι "λήγοντος του φθινοπώρου ανίσηεν άνθος υπόλευκον όμοιον κρόκου ανθεί...". Θεωρούσε ότι ήταν άγριο κρεμμύδι πολύ φαρμακερό και το διαχώριζε από τα χρησιμοποιούμενα στην μαγειρική.

Οι αρχαίοι μας πρόγονοι το χρησιμοποιούσαν σε μικρές δόσεις ως αναλγητικό των διαφόρων πόνων και πονόδοντων, ως διουρητικό, εναντίον των αρθρικών πόνων, αλλά και για δερματικές παθήσεις σε μορφή καταπλάσματος. Η φαρμακευτική του χρήση συνεχίστηκε τόσο από τους Βυζαντινούς, όσο και από τους Άραβες ιατρούς της εποχής.

Στα σημερινά χρόνια, το αλκαλοειδές που περιέχεται στο φυτό από το οποίο ονο-

μάστηκε κολχικίνη, αξιολογήθηκε ως ιδιαίτερα σημαντικό. Το 1961, οι ΗΠΑ ενέκριναν επισήμως την χρήση της κολχικίνης στην φαρμακευτική για την θεραπεία της ουρικής αρθρίτιδας. Σήμερα περιλαμβάνεται στα 200 πλέον συνταγογραφούμενα φάρμακα. Βάσει δε των τελευταίων πληροφοριών, παρουσιάζεται να έχει σημαντική αποτελεσματικότητα στην διαχείριση των συμπτωμάτων του ιού Covid-19. Ήδη έχουν αρχίσει συζητήσεις για την περαιτέρω χρήση της, για την οποία έδωσε και σχετική άδεια ο ΕΟΠΥ, κατόπιν εισηγήσεως των ειδικών λοιμοξιολογών.

Χρησιμοποιείται ως κυτταροστατικό κυρίως εναντίον της λευχαιμίας (ανακόπτει την διχοτόμηση των κυττάρων), αλλά και εναντίον ιογενών ασθενειών όπως η ιλαρά, ανεμοβλογιά κ.α. Σημαντική συμβολή έχει στην γενετική η χρήση της στην βελτίωση των φυτών. Συμβάλλει στην δημιουργία πολυπλοειδικών ποικιλιών με χαρακτηριστικά που κληρονομούνται σταθερά εν συνεχεία.

Πολλά από τα είδη που ταυτοποιούνται στην Ελληνική και Κυπριακή χλωρίδα περιλαμβάνονται στους καταλόγους των αντίστοιχων RED BOOKS ως σπάνια ή κινδυνεύοντα λόγω της συλλογής τους.

Κατέχει όμως και ιδιαίτερη θέση στην κηποτεχνία, και ως εκ τούτου είναι σημαντικό ανθοκομικό προϊόν της Ολλανδίας και άλλων χωρών όπου παράγεται σε μεγάλες ποσότητες. Χρησιμοποιείται στην δημιουργία παρτεριών σε συνδυασμό με άλλους βολβούς (Τουλίπα, υάκινθος, φρέζια, κρόκος κλπ) αλλά και σε βραχόκηπους ή μεσογειακούς και φυγανώδεις κήπους.

Το μικρό μέγεθος του άνθους επιβάλλει να φυτεύεται σε παρτέρια ομαδικά και σε μικρές αποστάσεις μεταξύ των φυτών.

Μεγάλη η ομοιότητα του κρόκου με το κολχικό.

παράγει μολογιά

Υπάρχουν και τόποι που διαφημίζουν το κολχικό τους.

Οστεογλυπτική

Η γλυπτική είναι μία πανάρχαια μορφή τέχνης. Στην παλαιολιθική εποχή τα περισσότερα εργαλεία δημιουργήθηκαν σκαλίζοντας πυριτόλιθο ή οστά. Αλλά και για τη δημιουργία χρηστικών, λατρευτικών ή διακοσμητικών αντικειμένων, χρησιμοποιήθηκαν τα οστά ως υποκατάστατα του ελεφαντόδοντου. Βρίσκονταν ευκολότερα και ήταν φθηνότερα.

Η πρακτική της χρησιμοποίησης των οστών για τη δημιουργία ενός έργου τέχνης χρονολογείται από το προϊστορικό παρελθόν. Η "οστεογλυπτική" έχει συνδεθεί με πολλούς πολιτισμούς σε όλο τον κόσμο. Ακόμα και κατά την προϊστορική εποχή, οι αρχαίοι τεχνίτες προτιμούσαν οστά και χαυλιόδοντες των μαμούθ για να τα χαραξουν ή να δημιουργήσουν κοσμήματα.

Οι καλλιτέχνες άλλοτε έκαναν γλυφές επάνω τους ή σκαλίζαν πε-

ρίπλοκα σχέδια, δημιουργώντας στολίδια για το σπίτι, κοσμήματα για άντρες, γυναίκες και παιδιά κλπ. Για να δώσουν στα οστά τις επιθυμητές μορφές σύμφωνα με τους σχεδιασμούς τους, ανέπτυξαν πολλές και διαφορετικές τεχνικές.

Ένα από τα παλαιότερα ευρήματα οστεογλυπτικής είναι και η Αφροδίτη του Μπρασεμπού. Ανακαλύφθηκε σε μια σπηλιά στο χωριό Brassemprouy της Γαλλίας το 1892. Πρόκειται για θραύσμα ειδωλίου γυναικείας φιγούρας από ελεφαντόδοντο που χρονολογείται από την Άνω Παλαιολιθική εποχή (25.000 π.Χ.). Ενδιαφέρον έχει ότι είναι μια από τις πρώτες γνωστές ρεαλιστικές αναπαραστάσεις ενός ανθρώπινου προσώπου.

Ένας από τους πιο γνωστούς τύπους αυτής της γλυπτικής είναι επάνω σε οστά φαλαινών. Η τέχνη της γλυπτικής

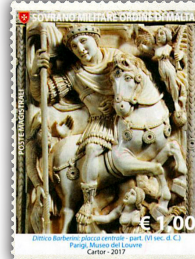
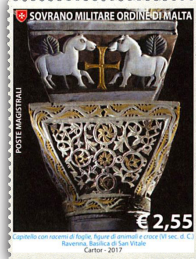
Αφροδίτη του Μπρασεμπού

Οστείνα εργαλεία των Βίκινγκς (8ος αι. μ.Χ.)

Οστεογλύπτης επί το έργον, εν μέσω δύο αριστουργηματικών "μουσικών" από ελεφαντόδοντο (Μουσείο Διέτης).

Μουσικά αριστουργήματα οστεογλυπτικής

σε οστά φάλαινας ασκήθηκε από τους φαλινοθήρες ως χόμπι κατά τη διάρκεια των μεγάλων ταξιδιών, μερικά από τα οποία μπορούσαν να διαρκέσουν μέχρι και χρόνια όταν ψάρευαν φάλαινες στις μακρινές νότιες θάλασσας. Τα οστά και το σπέρμα των φαλαινών ήταν μερικοί αγαπημένοι τύποι οστών που χρησιμοποιούσαν.

Οι ιστορικοί ισχυρίζονται ότι η πρακτική της "φαλαινογλυπτικής" άρχισε περίπου στα μέσα του 1700 και συνεχίστηκε μέχρι την απαγόρευση της φαλινοθηρίας.

Οι καλλιτέχνες φαλινοθήρες χρησιμοποιούσαν συνήθως κοινά εργαλεία για να διαμορφώσουν τα σχέδιά τους, όπως σουσιγάδες, καρφιά κλπ. Με αυτά τα απλά μέσα και με απεριόριστη υπομονή, δημιουργούσαν περίπλοκα σχέδια που απεικονίζουν συνήθως ένα συνάδελφο ναύτη, την αγαπημένη που περιμένει στην πατρίδα, νησιωτικά τοπία...

Τα αντικείμενα φαλινογλυπτικής είναι σήμερα ιδιαίτε-

ρα ζητημένα από τους συλλέκτες. Πολλά από τα καλύτερα του είδους στεγάζονται σε μουσεία.

Πολλοί αυτόχθονες πολιτισμοί σε όλο τον κόσμο χρησιμοποιούσαν και χρησιμοποιούν μέχρι σήμερα οστά για να τα διαμορφώσουν σε κοσμήματα, που εκτός από στολίδια, συνέδεαν αυτόν που τα φορούσε με ένα πνεύμα ή μία ανώτερη δύναμη. Οι Ιθαγενείς Αμερικανοί, για παράδειγμα, φορούσαν συχνά τα οστά ζώων για λόγους τελετουργικούς και θρησκευτικούς.

Τα οστά διαμορφώνονταν επίσης σε χρήσιμα λειτουργικά αντικείμενα. Διάφορες φυλές, όπως οι Μαορί της Νέας Ζηλανδίας, κατασκεύαζαν τα άγκιστρα του ψαρέματος και τις αιχμές των δοράτων από οστά. Ακόμα και σήμερα, οι γηγενείς πολιτισμοί εξακολουθούν σε πολλά μέρη του κόσμου να χρησιμοποιούν οστά για να φτιάξουν εργαλεία και αντικείμενα τέχνης.

Π. Λεούσης

Κέρας οινοποσίας ευγενών της Ισλανδίας και μουσικό κέρας που ...εξημερώνει αρκούδες!

Άγκιστρα από οστά. Χρησιμοποιούνται ακόμα από τους Μαορί της Ν. Ζηλανδίας.

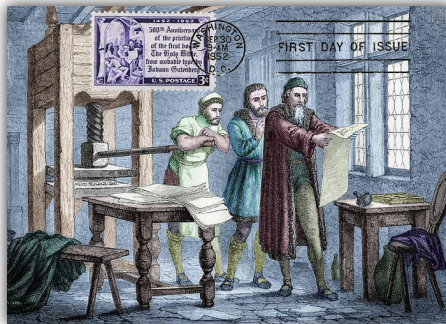

Οι Κινέζοι φημίζονται και αυτοί για την οστεογλυπτική τους.

Το 1454, στην πόλη Μάνιτς της Ρηνανίας, τρεις φίλοι, ο εφευρέτης Γιοχάνες Γκούτενπεργκ, ο τυπογράφος Πίτερ Σόφερ και ο χρηματοδότης Γιόχαν Φουρστ, ένωσαν τις δυνάμεις τους σε ένα σκοπό, να εκδώσουν το πιο γνωστό βιβλίο όλων των εποχών, αυτό που η Βρετανική Βιβλιοθήκη αποκαλεί ως τη πιο διάσημη "Βίβλο" στον κόσμο. Εκτιμάται ότι εκτύπωσαν 180 αντίγραφα της Βίβλου 1.300 σελίδων. Κάθε σελίδα της Βίβλου περιείχε 42 γραμμές κειμένου σε γοθικό τύπο, με διπλές στήλες και με χρωματικά γράμματα. Για τη Βίβλο, ο Γκούτενπεργκ χρησιμοποίησε 300 ξεχωριστά τετράγωνα γράμματα και 50.000 φύλλα χαρτιού. Σήμερα υπάρχουν 21 πλήρη αντίγραφα της Βίβλου. Το πρώτο βιβλίο, όπως το ξέρουμε, ήταν ήδη γεγονός. Το βυβλίον ή βιβλίον είναι υποκοριστικό του ουσιαστικού βύβλος ή βίβλος, το οποίο στην αρχαιότητα αναφερόταν στο φυτό πάπυρος, ή στον ρόλο (κύλινδρος) του παπύρου, ή σε μια λωρίδα ή ταινία παπύρου, δηλαδή στο υλικό πάνω στο οποίο έγραφαν οι αρχαίοι. Η λέξη προέρχεται από το όνομα της φοινικικής πόλεως Βύβλος (τοποθεσία στο σημερινό Λίβανο), από την οποία εισαγόταν στις ελ-

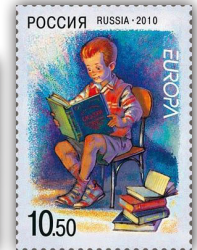
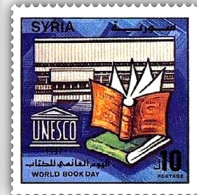
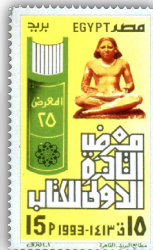
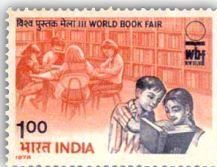
ληνικές πόλεις ο κατεργασμένος πάπυρος. Η λέξη χρησιμοποιείται ευρύτερα από το δεύτερο μισό του 5ου αιώνα π.Χ. και καθιερώνεται κατά τον 4ο αιώνα, όπως μαρτυρείται από τα κείμενα του Αριστοφάνη, του Πλάτωνα, του Ξενοφώντα, του Αριστοτέλη και άλλων αρχαίων συγγραφέων. Χαρακτηριστική είναι η μνεία της στην πλατωνική Απολογία (26d-26e) του Σωκράτη στις αρχές του 4ου αιώνα π.Χ. Οι λέξεις βίβλος και βιβλίον αναφέρονται πρωτίστως σε έργα γραμμένα πάνω σε πάπυρο και αποδίδουν δύο διαφορετικά πράγματα:

Ο Γουτενμπεργίος εκτυπώνει την πρώτη Βίβλο.

α) τη μορφή του κύλινδρου κατά την κλασική αρχαιότητα, την ελληνιστική εποχή και τη ρωμαϊκή περίοδο και β) τη μορφή του κώδικα που εμφανίστηκε στους πρωτοχριστιανικούς χρόνους και, παρά τις αλλαγές στους αιώνες που ακολούθησαν, παραμένει ουσιαστικά η ίδια έως σήμερα. (<https://selidodeikt.es.greek-language.gr/lemmas/269/305>)

Προπομποί του βιβλίου. Οι Σουμέριοι και οι Βαβυλώνιοι αποτύπωναν τις σκέψεις τους σε πήλινες πλάκες με την σφηνοειδή γραφή. Το πιο γνωστό από τα κείμενα των πλακών αυτών είναι το αρ-

Το βιβλίο εορτάζεται στις 23 Απριλίου (Παγκόσμια Ημέρα του Βιβλίου), αλλά και με άλλες αφορμές,

χαιότερο έπος που ξέρουμε, “το έπος του Γκιλγκαμές”. Οι πήλινες πλάκες ήταν επιρρεπείς σε φυσικές καταστροφές, ενώ ο όγκος τους δεν διευκόλυνε να γίνει αναπαραγωγή τους. Ακολούθησαν οι πάπυροι και η περγαμνή, υλικά ευάλωτα στην αναπαραγωγή ενώ ήταν αποκλειστικά προνόμιο των ισχυρών και εύπορων ατόμων.

Τα βιβλία, μέχρι τότε, ήταν χειρόγραφα. Αναπαράγονταν σε μοναστήρια και αφορούσαν θρησκευτικά κείμενα. Πρόκειται για αριστουργήματα καλλιγραφίας, έμφανισης και θεωρούνται έργα τέχνης. Αλλά και αυτά ήταν ελάχιστα. Αφορούσαν λίγους ανθρώπους, οικονομικά εύπορους, που μπορούσαν να έχουν ένα χειρόγραφο βιβλίο.

Αλλά για το βιβλίο, πέραν του υλικού αποτύπωσή του, απαραίτητη ήταν και η εξέλιξη της πολλαπλής αναπαραγωγής του, η τυπογραφία. Στην Κίνα, πριν την πρώτη χιλιετία μΧ, (το έτος 868) έχουμε μία πρώιμη υποτυπώδη αναπαραγωγή βιβλίου ενός βουδιστικού κειμένου. Πρόκειται για αναπαραγωγή σελίδων με μεγάλα μπλοκ, όπου με μελάνι αποτύπωναν ολόκληρο το κείμενο στο χαρτί. Στη συνέχεια, με τη συμπλήρωση της πρώτης χιλιετίας, εμφανίζονται στην Κίνα και τα κινητά ξύλινα στοιχεία που συνθέτουν τις μήτρες για αναπαραγωγή. Η τυπογραφία γίνεται το εργαλείο της διάδοσης των ιδεών.

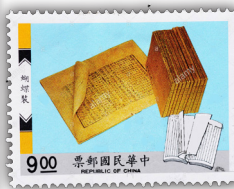
Κατά την Αναγέννηση, τα στοιχεία που έδωσαν ώθηση στην τυπογραφία ήταν το χαρτί (που το πήραν από τους Κινέζους) και τα μεταλλικά τυπογραφικά στοιχεία (Γκούτεν-

μπεργκ). Η τιμή του βιβλίου έπεσε αισθητά. Κατά την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης το πιάζ των βιβλίων αυξάνεται αλματώδως. Η εξέλιξη της μηχανικής δίνει ταχύτητα αναπαραγωγής και τα αντίτυπα είναι εκατοντάδες χιλιάδες. Δημιουργούνται βιβλιοθήκες, κρατικές, από ιδρύματα, πολιτιστικούς συλλόγους, δήμους κλπ οι οποίες εμπλουτίζονται διαρκώς με νέες εκδόσεις. Το βιβλίο πλέον είναι προσίτο σε όλους.

Στον 20ο αιώνα, την εποχή της ηλεκτρονικής διακίνησης της πληροφορίας, το βιβλίο δέχτηκε πίεση. Όλοι προέβλεπαν το τέλος του, αλλά αυτό ανέκαμψε, παρά το γεγονός ότι δέχθηκε και την εισβολή του e-book και του audio book, τα οποία δεν μπόρεσαν να υποσκελίσουν το χάρτινο βιβλίο. Οι λόγοι είναι πολλοί.

Το βιβλίο είναι πλέον στο dna του ανθρώπου, αχώριστος σύντροφος σε όλες τις συνθήκες και σε κάθε χώρο. Σίγουρα η τεχνολογία βοήθησε ειδικές κατηγορίες συνηθισμένων μας (πχ τυφλούς) να έχουν ευχερέστερη πρόσβαση στη γνώση και στα βιβλία με τα audio books. Μέχρι στιγμής, όμως, ο χάρτινος σύντροφος του ανθρώπου είναι ακόμα δυνατός και ευπρόσitos για να μας προσφέρει τη γνώση που ο καθένας επιλέγει. Το μέλλον του δεν το γνωρίζει κανείς. Μέχρι τότε οι απανταχού βιβλιοφάγοι θα έχουν την ευχαρίστηση να μυρίζουν το χαρτί από ένα βιβλίο και να αφήνονται στις ευχάριστες στιγμές που μπορεί να μας δώσει με το περιεχόμενό του.

Δημήτρης Βαρελάς

Σε Ανατολή, Δύση και Άπω Ανατολή, πριν την ανακάλυψη της τυπογραφίας τα βιβλία γράφονταν και διακοσμούσαν με το χέρι.

Μερικές από τις μεγαλύτερες βιβλιοθήκες του κόσμου: της Λειψίας, η Κρατική του Βερολίνου, του Αμερικανικού Κογκρέσου στην Ουάσινγκτον και η Αποστολική Βιβλιοθήκη του Βατικανού.

Ήταν στα 1913 όταν ο βαρόνος ντε Κουμπερτέν, ιδρυτής και πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, και πατέρας των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων, συνέλαβε την ιδέα της Ολυμπιακής σημαίας με τους πέντε Ολυμπιακούς κύκλους. Τους σχεδίασε και τους χρωμάτισε ο ίδιος, και τους παρουσίασε για πρώτη φορά το 1913, στην επικεφαλίδα μιας επιστολής του. Λίγο μετά, τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, η σημαία με τους κύκλους δημοσιεύτηκε και περιγράφηκε σε Ολυμπιακό περιοδικό της εποχής.

Η επίσημη παρουσίαση της σημαίας πραγματοποιήθηκε το 1914, στο Ολυμπιακό Συνέδριο του Παρισιού, εντυπωσιάζοντας συνέδρους και κοινό για την καινοτόμα ιδέα και τους υψηλούς συμβολισμούς της πρότασής του. Τα ιδανικά της οικουμενικότητας και της αδελφότητας που συμβολίζουν οι πέντε κύκλοι ήταν πράγματι μια πολύ καινοτόμος πρόταση για μια εποχή κατά την οποία κυριαρχούσαν ισχυρές εθνικιστικές τάσεις, σε ένα ιδιαίτερα τεταμένο κλίμα παγκοσμίως.

Η Ολυμπιακή σημαία που παρουσίασε ο Pierre de Coubertin εγκρίθηκε στο Ολυμπιακό Συνέδριο του Παρισιού το 1914. Περιλαμβάνει τους πέντε αλληλένδετους κύκλους, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν την ένωση των πέντε ηπειρών και τη συνάντηση αθλητών από όλο τον κό-

σμο στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Τελικά, λόγω της έκρηξης του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, η Ολυμπιάδα του 1914 ματαιώθηκε. Η σημαία χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1920, στο στάδιο της Αμβέρσας.

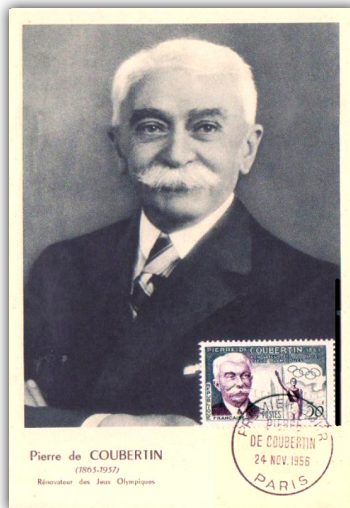
Ωστόσο, με το τέλος των αγώνων, αυτή η πρώτη σημαία εξαφανίστηκε από την ιστορία της. Την αφαίρεσε ο Αμερικανός καταδύτης Harry Prieste που συμμετείχε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1920 και κέρδισε χάλκινο μετάλλιο. Την πήρε μαζί του ως αναμνηστικό.

Ογδόντα χρόνια αργότερα, το 2000, ο 103χρονος πια Harry Prieste πήγε στο Σίδνεϊ κουβαλώντας μαζί του το πολύτιμο ενθύμιο του, παρουσιάστηκε στην επιτροπή των αγώνων και τους είπε ευγενικά: "Η σημαία δεν διατηρείται καλά στη βαλίτσα μου και δεν θέλω να την κρεμάσω στο δωμάτιό μου. Είναι ώρα λοιπόν να την επιστρέψω".

Τελικά, αυτό το μοναδικό ολυμπιακό σύμβολο μεταφέρθηκε στο μουσείο της Λωζάνης όπου και φυλάσσεται μέχρι σήμερα.

Σήμερα η σημαία με τους πέντε κύκλους που δημιούργησε ο Coubertin αποτελεί και εμπορικό σήμα.

Οι πέντε αλληλοσυνδεόμενοι δακτύλιοι αντιπροσωπεύουν τις πέντε ηπείρους. Το πράσινο αντιπροσωπεύει την Ωκεανία, το μαύρο την Αφρι-

κή, το κίτρινο την Ασία, το μπλε την Ευρώπη και το κόκκινο την Αμερική, ενώ τα έξι χρώματα μαζί με το λευκό του βάθους, αντιπροσωπεύουν όλα τα έθνη, καθώς τουλάχιστον ένα από αυτά τα χρώματα υπήρχε στη σημαία κάθε χώρας τη στιγμή της δημιουργίας του το 1913. Γι' αυτό και η Ολυμπιακή σημαία είναι το σύμβολο της οικουμενικότητας του Ολυμπιακού πνεύματος.

Πρόσφατα, στις 26 Ιουλίου 2020, το πρωτότυπο σχέδιο της Ολυμπιακής σημαίας με τους πέντε Ολυμπιακούς κύκλους που δημιουργήσε ο Βαρόνος Πιερ ντε Κουμπερτέν πωλήθηκε σε δημοπρασία των Καννών για 185.000 ευρώ. Αγοραστής ένας Βραζιλιάνος συλλέκτης, ο οποίος ανταγωνίστηκε με το Εθνικό Μουσείο Αθλητισμού της Νίκαιας που έδωσε πολύ χαμηλότερη προσφορά.

Το σχέδιο των 21 x 27,5 εκ. σε γραφίτη και ακουαρέλα είχε δωρίσει ο Κουμπερτέν στον Lucien Perrot, έναν από τους χορηγούς του στη Λωζάνη, και έκτοτε παρέμενε στα χέρια

της ίδιας οικογένειας. Η αρχική εκτίμησή του κυμαινόταν μεταξύ 80.000 και 100.000 ευρώ, αλλά την υπερέβη κατά πολύ.

Βέβαια, στη τιμή των 185.000 Ευρώ της κατακύρωσης πρέπει να προστεθούν τα δικαιώματα του οίκου δημοπρασιών "Cannes Encheres", με αποτέλεσμα το τελικό ποσό που κατέβαλε ο αγοραστής να φθάνει τα 234.950 Ευρώ. Ένα ποσό που κατά τους ειδικούς κρίνεται αντάξιο της μοναδικότητας αυτού του εξαιρετικά σπάνιου κομματιού.

Στο φιλοτελισμό, το λογότυπο με τους πέντε κύκλους παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1925, στην εικονιζόμενη ατέρμονη σφραγίδα που χρησιμοποιήθηκε για την Διεθνή Ολυμπιακή Σύνοδο της Πράγας, και το πρώτο γραμματόσημο που απεικονίζει το Ολυμπιακό λογότυπο του Κουμπερτέν κυκλοφόρησε στην Πορτογαλία το 1928.

Rufin Schullian
PHILA-SPORT No 115
Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2020

Επιστολή από το Φιλοτελικό Μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας με μηχανόσημο για τα 100 χρόνια από τη γέννηση του ντε Κουμπερτέν

Τα πρώτα γραμματόσημα που φέρουν τους πέντε Ολυμπιακούς κύκλους.

Η πρώτη εμφάνιση των πέντε Ολυμπιακών κύκλων σε φιλοτελικό - ταχυδρομικό αντικείμενο

Τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου

Η ελληνική κατάκτηση ενός μεγάλου μέρους του γνωστού δυτικού κόσμου τον 4ο π.Χ. αιώνα έδωσε τη δυνατότητα σε ταξιδιώτες να επισκεφθούν και να γνωρίσουν τους πολιτισμούς της Αιγύπτου, της Περσίας και της Βαβυλωνίας. Εντυπωσιασμένοι και γοητευμένοι από τα θαυμαστά επιτεύγματα των χωρών που περιηγήθηκαν, άρχισαν να καταγράφουν τα μνημεία που συναντούσαν, με αποτέλεσμα τα γραπτά τους να γίνουν κάτι σαν ένας ταξιδιωτικός οδηγός του αρχαίου κόσμου.

Αυτοί οι πρώτοι "οδηγοί"/κατάλογοι έδωσαν έμπνευση σε αναρίθμητες άλλες παρόμοιες καταγραφές δια μέσου των αιώνων, με τις περισσότερες να απαριθμούν επίσης επτά μνημεία.

Τα "Επτά Θαύματα του (αρχαίου) Κόσμου", όπως έμειναν τελικά γνωστά, αναφέρονται σε μεγάλα δημιουργήματα της κλασικής αρχαιότητας, για τα οποία έχουν γίνει αναφορές από διάφορους συγγραφείς σε "τουριστικούς οδηγούς", δημοφιλείς μεταξύ των αρχαίων Ελλήνων περιηγητών, ιδίως μεταξύ του 1ου και 2ου π.Χ. αιώνα. Οι πιο σημαντικές από αυ-

τές τις αναφορές είναι του Αντίπατρου του Σιδώνιου και του Φίλωνα του Βυζάντιου, και περιλαμβάνουν επτά μνημεία που βρίσκονται γύρω από την ανατολική όχθη της Μεσογείου.

Από τα αρχικά Επτά Θαύματα, το μόνο και παλαιότερο που σώζεται μέχρι τις μέρες μας και παραμένει σχετικά ανέπαφο είναι η Μεγάλη Πυραμίδα της Γκίζας. Ο Κολοσσός της Ρόδου, ο Φάρος της Αλεξανδρείας και το Μαυσωλείο της Αλικαρνασσού καταστράφηκαν από σεισμούς, ενώ ο Ναός της Αρτέμιδος και το άγαλμα του Δία καταστράφηκαν σκόπιμα. Όσο για τους Κρεμαστούς Κήπους της Βαβυλώνας, τόσο η θέση τους όσο και κατάληξη τους μας είναι άγνωστες.

Οι αρχαίοι Έλληνες, αντί για "θαύματα" χρησιμοποιούσαν τη λέξη "θαύματα", που σημαίνει "αξιοθέατα". Με άλλα λόγια "τα πράγματα που αξίζει κανείς να δει". Η λέξη "θαύματα" χρησιμοποιήθηκε αργότερα.

Κάθε περιηγητής είχε δημιουργήσει μία καταγραφή δικής του εκδοχής. Ωστόσο, η πιο γνωστή και η παλαιότερη σωζόμενη προ-

Η Μεγάλη Πυραμίδα της Γκίζας, το μόνο θαύμα που σώζεται.

Ο Κολοσσός της Ρόδου, και ο Ναός της Αρτέμιδος της Εφέσου

Ο Φάρος της Αλεξανδρείας, το Μνημείο του Μαυσώλου, οι Κρεμαστοί Κήποι της Βαβυλώνας και το χρυσελεφάντινο Άγαλμα του Διός της Ολυμπίας

έρχεται από ένα ποίημα του ελληνόφωνου ετών.

επιγραμματοποιού Αντίπατρου του Σιδώνιου από το 140 π.Χ., ο οποίος έζησε στη Ρώμη και πέθανε στις αρχές του 1ου αιώνα π.Χ. σε βαθιά γεράματα. Ο Αντίπατρος κατανόμαζε στον κατάλόγο του έξι από τις επτά τοποθεσίες/μνημεία, αφήνοντας έξω το Φάρο της Αλεξανδρείας και επαινώντας ιδιαίτερα το ναό της Αρτέμιδος της Εφέσου με τα παρακάτω λόγια:

"Έχω ατενίσει τα τείχη της απόρθητης Βαβυλώνας που επάνω τους μπορούν να γίνουν αρματοδρομίες, και τον Δία δίπλα στις όχθες του Αλφειού. Έχω ιδεί τους Κρεμαστούς Κήπους, και τον Κολοσσό του Ήλιου ή τα κατασκευασμένα από ανθρώπους μεγάλα βουνά των πανύψηλων Πυραμίδων, και το γιγάντιο Μνημείο του Μασσώλου. Αλλά όταν είδα τον Ιερό Οίκο της Αρτέμιδος που δεσπάζει στα σύννεφα, όλα τα άλλα μπήκαν στη σκιά, καθώς ακόμα και αυτός ο ήλιος, εκτός από τον Όλυμπο, δεν έχει αντικρίσει ποτέ κάτι παρόμοιο".

Ένας άλλος περιηγητής του 2ου π.Χ. αιώνα, ο Φίλων ο Βυζάντιος, έγραψε μια συνοπτική περιγραφή με τίτλο Τα επτά αξιοθέατα του κόσμου. Ωστόσο, το χειρόγραφο που σώζεται είναι ελλιπές και καλύπτει μόνον έξι από τις υποτιθέμενες επτά τοποθεσίες, σύμφωνα με τον πίνακα του Αντίπατρου.

Ο Κολοσσός της Ρόδου ήταν το τελευταίο από τα "επτά θαύματα" που προστέθηκε (μετά το 280 π.Χ.) και το πρώτο που καταστράφηκε από σεισμό το 226/225 π.Χ. Ως εκ τούτου, όλα μαζί τα επτά θαύματα υπήρξαν ταυτόχρονα μόνο για μία περίοδο περίπου 60

Η Πύλη του Ισθάρ

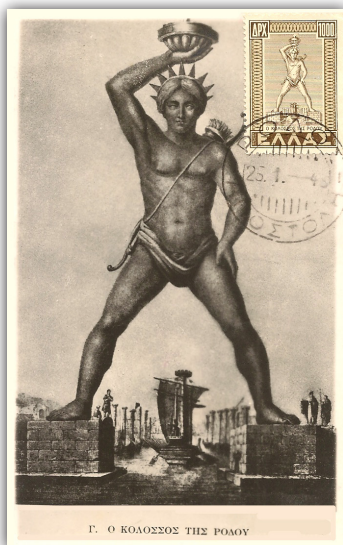
Ο Αντίπατρος, σε μία παλαιότερη γραπτή μνεία του, αντικαθιστούσε το Φάρο της Αλεξανδρείας με τα Τείχη της Βαβυλώνας. Ενδιαφέρον έχει επίσης το γεγονός ότι πριν κατασκευαστεί ο Κολοσσός της Ρόδου, τη θέση του στον κατάλογο του Αντίπατρου είχε η Πύλη του Ισθάρ της Βαβυλώνας.

Πολλοί έχουν αναρωτηθεί γιατί τα "θαύματα της αρχαιότητας" ήταν επτά, και όχι λιγότερα ή περισσότερα. Πιστεύεται ότι ο αριθμός αυτός δόθηκε λόγω της μαγικής έννοιας που αποδιδόταν σε αυτό τον αριθμό.

Ενδιαφέρον έχει και η παρατήρηση ότι ο κατάλογος των "επτά θαυμάτων" περιλαμβάνει γλυπτά και αρχιτεκτονικά μνημεία μόνο της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, του τότε δηλαδή γνωστού κόσμου των Ελλήνων. Δεν υπήρχαν άραγε σπουδαία σωζόμενα μνημεία πέρα από αυτό τον γεωγραφικό χώρο; Είναι επίσης φανερό ότι καθώς όλες οι πρώιμες αναφορές για τα μνημεία προέρχονταν από Ελληνιστές συγγραφείς, η επιλογή του καταλόγου των "θαυμάτων" επηρεάστηκε σημαντικά από αυτούς. Ας θυμηθούμε ότι πέντε από τα επτά μνημεία που επιλέχθηκαν αναφέρονται σε επιτεύγματα των ελληνικών τεχνών και της αρχιτεκτονικής. Με εξαίρεση τις Πυραμίδες της Γκίζας και τους Κρεμαστούς Κήπους της Βαβυλώνας, όλα τα άλλα έχουν ελληνική προέλευση.

Ο Κολοσσός της Ρόδου κατασκευάστηκε σε ανάμνηση της σωτηρίας του νησιού από τα στρατεύματα του Δημήτριου του Πολιορκητή.

Γ. Ο ΚΟΛΟΣΣΟΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

στούς Κήπους της Βαβυλώνας, όλα τα άλλα έχουν ελληνική προέλευση.

Παντελής Λεούσης

"Βασιλικός θα γίνω στο παραθύρι σου, κι' ανύπαντρος θα μείνω για το χατήρι σου"
 "Βασιλικέ μου της βραγιάς και κρίνε μου του δάσου, αχού, εγώ πουλάκι μου πως θες να σε ξεχάσω!"
 "Στο παραθύρι που 'σαι συ, Βασιλικός δεν πρέπει, γιατί 'σαι συ Βασιλικός κι οπ' έχει μάτια βλέπει!"
 "Βασιλικιά και ροζμαρί κι ανθό του γλυκανίσου, ο έρωτας τα μάζεψε, κι έκαμε το κορμί σου!"
 "Βασιλικό κι αρισμαρί δε βάνω πια στ' αφτί μου, γιατί μου την εκλέψανε την αγαπητική μου."
 "Ποτέ μου δεν το λόγιαξα, ούτε στο νου μου το 'χα, ν' αφήσεις το Βασιλικό, να πάρεις τη μολόχα."
 "Ερνήθης το Βασιλικό κι αγάπησες τον πρίνο απού δεν έχει μυρουδιά, διά(ο)λε και σε κείνο!"
 "Χαλάλι σου Βασιλικέ όσο νερό κι' αν πίνεις, γιατί τό κάμεις άρωμα και πίσω μου τό δίνεις!"
 "Δεν ημπορώ Βασιλικέ συχνά νά σε ποτίζω, γιατί έχεις μυρωδιές πολλές και δεν τις νταγιαντίζω!"

Ο βασιλικός, ο χιλιотραγουδισμένος από τη λαϊκή μούσα, αυτός που "το παλληκάρι" θέλει να έρθει στη θέση του για να βρίσκεται "στο παραθύρι" της αγαπημένης του, αυτός που βρισκόταν πάντα στο παραθύρι κάθε κοπέλας, κάθε νοικοκυράς, αυτός που το άρωμά του κυριαρχούσε στις παλιές γειτονιές και αποτελούσε "σήμα κατατεθέν" της κάθε ελληνικής αυλής... Η παρουσία του με τον καιρό γίνεται όλο και λιγότερο συχνή. Μαζί με τόσα άλλα φυτά της παλιάς αυλής που σταθερά εξαφανίζονται.

Παρά την τόση συμμετοχή του στην ελληνική παράδοση, παρά την τόση "ελληνικότητά" του, ο βασιλικός τελικά δεν είναι Έλληνας εκ γενετής! Μας ήρθε από μακριά. Από την Ινδία και το Ιράν.

Ωστόσο, υπάρχουν και αυτοί που είναι περισσότερο προσκολλημένοι στις λαϊκές και θρησκευτικές παραδόσεις, και έχουν διαφορετική άποψη. Κάποιοι επιμένουν για παράδειγμα ότι ο βασιλικός πρωτοεμφανίστηκε στο σημείο όπου ο Μέγας Κωνσταντίνος και η μητέρα του Αγία Ελένη ανακάλυψαν τον Τίμιο Σταυρό. Γι' αυτό και πήρε το όνομα "βασιλικός". Άλλοι πάλι ισχυρίζονται ότι την

ονομασία του πήρε από το "βασιλιάς", υπονώντας ότι Βασιλιάς είναι ο Ιησούς Χριστός. Υπάρχουν τέλος και άλλοι που πιστεύουν πως ο χαμένος τάφος του Χριστού βρέθηκε από την έντονη μυρωδιά του βασιλικού που φύτρωσε εκεί.

Το ότι έχει φύλλα ωσειδή, μυτερά, ακέραια ή οδοντωτά, πράσινα (έντονα ή σκούρα σε ορισμένες ποικιλίες) και ότι τα άνθη του είναι μικρά και λευκά ή λευκορόδινα, μάλλον όλοι το έχουμε παρατηρήσει. Αυτό που μάλλον δεν γνωρίζουμε είναι ότι το επίσημο όνομα του είναι *Ωκιμον το βασιλικόν* (*Ocimum basilicum*) και ότι ανήκει στην οικογένεια των Χειλανθών, της τάξης των σωληνανθών.

Υπάρχουν αρκετές ποικιλίες του φυτού, μικρόφυλλες και πλατύφυλλες. Όλες περιέχουν αιθέριο έλαιο.

Εκτός από καλλωπιστικό φυτό σε γλάστρες και κήπους, ο βασιλικός έχει πολλές άλλες χρήσεις. Το αιθέριο έλαιο του χρησιμοποιείται στην αρωματοποιία, τα φύλλα του χρησιμοποιούνται αποξηραμένα ως καρύκευμα και αφέψημα. Χρησιμοποιείται στη λαϊκή φαρμακευτική ως βότανο καθώς

πιστεύεται πως είναι καλό διουρητικό, καταπραΰνει το στομαχόπονο και τον πονοκέφαλο, ενώ στην αρχαιότητα τον χρησιμοποιούσαν ως επίθεμα μετά από δάγκωμα εντόμου, σκορπιού ή και φιδιού.

Ο πλατύφυλλος χρησιμοποιείται ιδιαίτερα στη μαγειρική

Στη μαγειρική, τα φύλλα της πλατύφυλλης ποικιλίας αρωματίζουν ψητά, σαλάτες, βραστά, κοκκινιστά, σούπες κτλ. ενώ ταιριάζουν πολύ σε σάλτσες που έχουν ως βάση τη φρέσκια ντομάτα. Στην Ιταλική κουζίνα, η σάλτσα ζυμαρικών πέστο (pesto) έχει για βάση της το βασιλικό.

Υπάρχουν επίσης θαμνοειδείς ποικιλίες βασιλικού στις τροπικές χώρες, καλλωπιστικοί, αλλά και φαρμακευτικοί. Ένα από τα είδη αυτά έχει την ονομασία "φυτό του πυρετού" και στις περιοχές της Δυτικής Αφρικής χρησιμοποιείται ως αντιπυρετικό.

Υπάρχουν δύο μεγάλες γιορτές της ορθοδοξίας, στις οποίες ο βασιλικός αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του εθιμοτυπικού. Τα Θεοφάνεια ο ιερέας ραίνει τους πιστούς με αγιασμό βουτώντας ένα κλαδί βασιλικό μέσα στο αγίασμα, ενώ στη γιορτή της Υψώσεως του Τίμιου Σταυρού, στις 14 Σεπτεμβρίου, στις εκκλησίες μοιράζεται βασιλικός.

Λάκης Τσάκωνας

Η τραγωδία του RMS Leinster

Το RMS Leinster (από τα αρχικά του Royal Mail Ship) ήταν ιρλανδικό επιβατικό που χρησιμοποιούταν επίσης ως πλοίο μεταφοράς ταχυδρομείου.

Τορπιλίστηκε και βυθίστηκε από το γερμανικό υποβρύχιο UB-123 στις 10 Οκτωβρίου 1918, ενώ κατευθυνόταν προς το Holyhead, λίγο έξω από τον κόλπο του Δουβλίνου.

Το RMS Leinster ήταν ατμοκίνητο, 3.069 τόνων, με ανώτερη ταχύτητα 23 κόμβων (43 km / h). Διέθετε δύο ανεξάρτητες τετρακύλινδρες ατμομηχανές τριπλού αναπτήγματος και δύο προπέλες. Κατά τη διάρκεια του Α'

Παγκοσμίου Πολέμου ήταν οπλισμένο με ένα κανόνι 12 λιβρών και δύο όπλα σήμανσης

Στο τελευταίο του ταξίδι μετέφερε 77 άτομα πλήρωμα και 694 επιβάτες. Πλέοντας στη θάλασσα της Ιρλανδίας το πλοίο είχε υποστεί επίθεση, αλλά οι τορπίλες δεν βρήκαν στόχο.

Στους επιβάτες περιλαμβάνονταν 100 βρετανοί πολίτες, 22 ταχυδρομικοί και σχεδόν 500 στρατιωτικοί από τα τρία σώματα, καθώς και νοσηλευτές από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία, την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, τον Καναδά και τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Λίγο πριν από τις 10 το πρωί, καθώς περνούσαν ανατολικά από την Kish Bank, οι επιβάτες είδαν μια τορπίλη να προσεγγίζει το πλοίο και να περνά μπροστά από την πλώρη. Λίγο αργότερα, μια δεύτερη ακολούθησε και χτύπησε το πλοίο στην εμπρός πλευρά. Τότε ο καπετάνιος, βλέποντας ότι το πλοίο άρχισε αργά να βυθίζεται, διέταξε να κάνει αναστροφή, σε μια προσπάθεια να επιστρέψει στο Κινγκσάουν. Όμως δεν πρόλαβε. Λίγο μετά, μια τρίτη τορπίλη το χτύπησε στη μέση, προκαλώντας μια τεράστια έκρηξη.

Ο ακριβής αριθμός των νεκρών είναι άγνωστος, αλλά οι ερευνητές του Εθνικού Ναυτικού Μουσείου πιστεύουν ότι ήταν τουλάχιστον 564. Αν αυτός ο αριθμός είναι ακριβής, τότε θα πρόκειται για την μεγαλύτερη απώλεια ζωής στη θάλασσα της Ιρλανδίας.

Π. Λ.

Η διάνοιξη της πρώτης σήραγγας στο Λευκό Όρος

Το Λευκό Όρος κατακτήθηκε για πρώτη φορά το 1786 από δύο ορειβάτες από το Σαμονί, τον Michel Gabriel Paccard και τον οδηγό του Jacques Balmat. Οι δυο τους έφτασαν στην κορυφή στις 6.23 το απόγευμα της 8ης Αυγούστου.

Ένα χρόνο μετά, ο φυσικός από τη Γενεύη Horace Bénédict De Saussure επανέλαβε το κατόρθωμα.

Τον συνόδευαν 18 οδηγοί και ένας υπηρέτης. Το πρωί της 13ης Αυγούστου, τα 20 μέλη της αποστολής έφτασαν στην κορυφή, στην οποία παρέμειναν επί 4 ώρες. Ο Ντε Σοσίρ

(De Saussure), υπερνικώντας τη μεγάλη κούραση, βάλθηκε να κάνει μία σειρά πειραμάτων. Μεταξύ άλλων, προσπάθησε να υπολογίσει την υψομετρική απόσταση από το ύψος της θαλάσσης με τη βοήθεια τριών βαρομέτρων. Την βρήκε 4.775 μέτρα, όχι μακριά από την πραγματική των 4.807. Τον ίδιο χρόνο θα γράψει τα εξής προφητικά: "Θα έρθει μια μέρα που θα σκάσουμε μία αμαξινή οδό κάτω από το Λευκό Όρος, ενώνοντας του κοιλάδες του Σαμονί και της

Αόστας".

Πράγματι, η ιδέα της διάνοιξης σήραγγων κάτω από το Λευκό Όρος ήταν πολύ παλιά. Ήδη το 1814, με την παλινόρθωση την μοναρχίας στην Ιταλία, στο θρόνο της Ιταλίας, εκφράστηκε προς τον βασιλιά Βίκτορα Εμμανουήλ Α' το αίτημα για την κατασκευή μιας σήραγγας που να συνδέει την

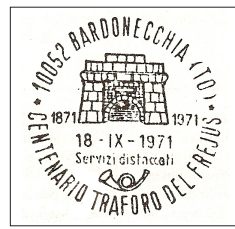
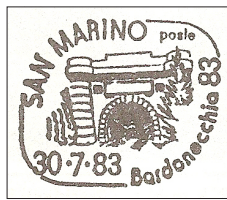
περιοχή του Πιεμόντε με το Σαμονί, κάτω από το Λευκό Όρος. Η απάντηση ήρθε από ένα βασιλικό σύμβουλο: "Αδύνατο. Όλο αυτό το χώμα της εκσκαφής τι θα το κάνουμε;"

Στην πραγματικότητα, το αίτημα ήταν πολύ ρομαντικό για την εποχή. Τα μέσα για την πραγματοποίηση της προφητείας του de Saussure και την ικανοποίηση του αιτήματος του Courmayeur που το είχε προτείνει ήταν ακόμα ανεπαρκή.

Ωστόσο, κατά το δεύτερο μισό του αιώνα, θα έρθει η εφεύρεση του κομπρεσέρ, με τη βοήθεια του οποίου θα ανοίξει ο δρόμος για τα μεγάλα σιδηροδρομικά και οδικά τούνελ. Συμπωματικά, και σαν απόφαση του "πεπρωμένου", ο άνθρωπος που συνέ-

J. Balmat και M. Paccard: Οι πρώτοι που ανέβηκαν στο Λευκό Όρος. Δεξιά, ο B. de Saussure, που ακολούθησε ένα χρόνο μετά.

1. Giuseppe Médail, τελωνειακός αξιωματούχος, αυτός που πρόβλεψε τη συντομότερη χάραξη της σήραγγας. 2. 3. & 4: Η είσοδος της σήραγγας από την πλευρά της Ιταλίας (αναμνηστικές σφραγίδες για τα 100 χρόνια από τη διάνοιξη).

βαλε αποφασιστικά στην επιπόηση του κομπρεσέρ ήταν ένας μηχανικός, κάτοικος της Άνω Σαβοΐας, ονόματι Germain Sommeiller (1815-1871). Αυτές οι μηχανές, "ακάματοι εργάτες, με πλεμόνι από σίδηρο, μπράτσα από ατσάλι και αναπνοή που πετάει φλόγες", περιόρισαν σημαντικά τις δυσκολίες στο σκάψιμο των βράχων.

Η σήραγγα του Λευκού Όρους μπορεί τώρα να διανοιχτεί. Η ιδέα για τη διάνοιξη της στο Fréjus, κάτω από το όρος Cenis, βρίσκει όλο και περισσότερους υποστηρικτές, χωρίς να λείπουν και οι αντίθετες απόψεις εξαιτίας τοπικών ή εθνικών συμφερόντων. Είναι η περίοδος του "πολέμου των τούνελ". Θα διαρκέσει περίπου εκατό χρόνια, κατά τη διάρκεια των οποίων οι υποστηρικτές του εγχειρήματος του Λευκού Όρους θα χάσουν μια σειρά από μάχες, προτού γευτούν τη χαρά της τελικής επιτυχίας.

Το 1860 η Σαβοΐα πέρασε στους Γάλλους. Αυτή η εκχώρηση των Ιταλών είχε σαν αποτέλεσμα η σήραγγα του Fréjus που είχε γεννηθεί για να συνδέσει δύο επαρχίες του ίδιου βασιλείου, να μετατραπεί σε διεθνή σήραγγα. Ταυτόχρονα συνέβαλε στη συνέχιση του έργου, με τους Γάλλους να αποδέχονται ότι θα ολοκληρωθεί μόνο από τους Ιταλούς και ότι η Γαλλία θα καταβάλει 19 εκατομμύρια δολάρια. Ο μόνος όρος που έθεσαν ήταν η σήραγγα να ολοκληρωθεί εντός 25 ετών. Πρότειναν μάλιστα και μπόνους για κάθε χρόνο συντομότερης πα-

ράδοσης. Ωστόσο, η σήραγγα ολοκληρώθηκε σε μόλις 9 χρόνια και, με τα μπόνους, στοίχισε στους Γάλλους 26.1 εκατομμύρια.

Το συνολικό κόστος ανήλθε τελικά σε περίπου 70 εκατομμύρια λίρες Ιταλίας.

Το έργο ήταν τεχνικά δύσκολο, πολύπλοκο και επικίνδυνο για τους εργάτες.

Υπολογίζεται ότι 48 άνθρωποι πέθαναν κατά τη διάρκεια των εργασιών, 18 από τους οποίους υπήρξαν θύματα της επιδημίας χολέρας του 1864. Πάντως, ο αριθμός των θανάτων, αν και σημαντικός, ήταν πολύ μικρότερος σε σύγκριση με άλλα παρόμοια εγχειρήματα που έγιναν τα χρόνια που ακολούθησαν.

Η διάνοιξη της Σήραγγας του Φεζίς ολοκληρώθηκε στις 25 Δεκεμβρίου 1870 και η κυκλοφορία εγκαινιάστηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 1871. Το συνολικό μήκος της είναι 13.7 χμ, περνά ακριβώς κάτω από την κορυφή του όρους Cenis, την λεγόμενη Pointe du Fréjus (κορυφή του Φρεζίς, 2932 μ) και συνδέει την πόλη Modane της Σαβοΐας (Γαλλία) με την Bardonecchia της Ιταλίας (κοντά στο Τορίνο).

Η πρώτη αμαξοστοιχία διέσχισε τη σήραγγα στις 5 Ιανουαρίου 1872. Ήταν η μεγαλύτερη σιδηροδρομική σήραγγα του καιρού της, και παρέμεινε τέτοια μέχρι τον Ιούνιο 1882, όταν δόθηκε στην κυκλοφορία το Σεν Γκοτάρ, μήκους 15 χιλιομέτρων.

Λάκης Τσάκωνας

Η είσοδος στο τούνελ από την πλευρά της Σαβοΐας (Γαλλία).

Το γραμματόσημο με επισήμανση FREZUS

Τέλος του 1959, καταρρακτώδεις βροχές υπερχειλίσαν τον ταμιευτήρα του φράγματος Malpasset, πάνω από την πόλη Φρεζίς. Στις 2 Δεκ. το φράγμα κατέρρευσε και 50 εκατομμύρια κ.μ. νερού ξεχύθηκαν στην κοιλάδα, σε ένα γιγαντιαίο κύμα που πήρε τα πάντα στο πέρασμά του και κατέστρεψε τις χαμηλές περιοχές της πόλης. Λίγα λεπτά μετά, το κύμα ολοκλήρωσε το καταστροφικό του έργο και εξαφανίστηκε αργά στη θάλασσα...

Το εικονιζόμενο γραμματόσημο εκδόθηκε ως πρόσθετο τέλος υπέρ των πληγέντων του Φρεζίς.

Η Αυτοκράτειρα της Αυστρίας Ελισάβετ, η επονομαζόμενη Σίσσυ, ήταν ανέκαθεν λάτρης της ελληνικής μυθολογίας και του ελληνικού πολιτισμού. Την επιθυμία της να επισκεφτεί την Ελλάδα πραγματοποίησε για πρώτη φορά το 1861. Πήγε στην Κέρκυρα και φιλοξενήθηκε στο Μον Ρεπό από τον Άγγλο Ύπατο Αρμοστή Hery Stocks. Έμεινε για μεγάλο χρονικό διάστημα στο νησί, ενθουσιάστηκε από τις ομορφιές του και το αγάπησε ιδιαίτερα.

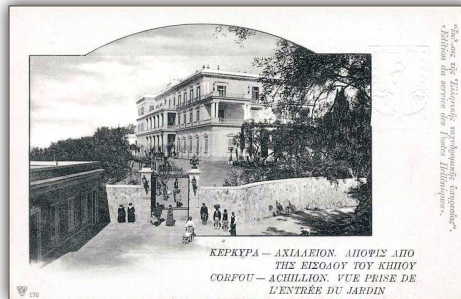
Επέστρεψε στην Κέρκυρα το 1889. Είχε μόλις πεθάνει ο μικρός γιος της Ροδόλφος και η καρδιά της ήταν γεμάτη θλίψη. Οι τραγικές απώλειες της οικογένειάς ήταν αλλεπάλληλες και η ατμόσφαιρα του αυτοκρατορικού ανακτόρου της Βιέννης την έπνιγε. Προσπαθώντας να ξεπεράσει τη θλίψη της, θυμήθηκε την Κέρκυρα και αποφάσισε να φτιάξει ένα θερινό ανάκτορο εκεί, στον τόπο που οι ομορφιές του της γαλήνευαν την ψυχή.

Φθάνοντας στο νησί, η Αμαλία, σύζυγος

του φιλοσόφου Πέτρου Βράιλα, της χάρισε το σπίτι όπου έζησε ο Πέτρος, στην κορυφή του λόφου Γαστουρίου. Λέγεται μάλιστα ότι αργότερα η Αυτοκράτειρα, για να την ευχαριστήσει για την δωρεά, της έστειλε από την Βιέννη ένα μεγάλο περιδέραιο με διαμάντια.

Αργότερα, το σπίτι γκρεμίστηκε και στη θέση του κτίστηκε ένα νέο κτήριο με εντολή της πριγκίπισσας Ελισάβετ, σε σχέδια δύο Ιταλών αρχιτεκτόνων. Η συνολική δαπάνη του κτιρίου ανήλθε στο ποσό των 18 εκατομμυρίων φράγκων. Οι εργασίες ανέγερσης άρχισαν το 1889 και τελείωσαν το 1891.

Το θερινό ανάκτορο της Σίσσυ έχει διάφορες αρχιτεκτονικές αρχαιοελληνικές και ρωμαϊκές επιρροές, αλλά έχει και στοιχεία της αρχιτεκτονικής της Πομπηίας. Η Σίσσυ ήθελε να δημιουργήσει γύρω της μια όαση με ήρωες βγαλμένους μέσα από την Οδύσσεια και την Ιλιάδα. Οι τοιχογραφίες, οι πίνακες και γενικότερα όλος ο διάκοσμος έχουν την σφραγίδα της Ελληνικής Μυθολογίας και της ιστορίας της

Αποψη από την είσοδο του κήπου.

Το περιστύλιο με τις εννέα Μούσες και "Ο θρίαμβος του Αχιλλέα".

Αρχαίας Ελλάδας.

Στο νέο κτήριο δόθηκε το όνομα "Αχιλλείο" προς τιμή του ήρωα Αχιλλέα, τον οποίο η "πονεμένη αυτοκράτειρα" θαύμαζε ιδιαίτερα. Μέσα στο Αχιλλείο υπέροχες τοιχογραφίες και πίνακες κοσμούν τους χώρους υποδοχής. Στην οροφή της κύριας αίθουσας υποδοχής υπάρχει ο νωπογραφία που απεικονίζει τις τέσσερις εποχές του χρόνου, έργο του Ιταλού ζωγράφου Gaspari, και στην κορυφή της κεντρικής σκάλας προς τον πρώτο όροφο μια τεράστια ελαιογραφία απεικονίζει τον Αχιλλέα να σέρνει το πτώμα του Έκτορα πίσω από το άρμα του, έργο του Αυστριακού ζωγράφου Franz Matsch του 1892 (Εικ.).

Στο χώρο της εισόδου υπάρχουν πολλά αγάλματα και στο περιστύλιο προτομές φιλοσόφων και θεών, ενώ στα δεξιά υπάρχει ένα πορτρέτο της αυτοκράτειρας και στα αριστερά ένα μαρμάρινο τζάκι.

Στον εξώστη του πρώτου ορόφου, όπου ήταν τα διαμερίσματα της βασιλίσσας, υπάρχει ιωνικό περιστύλιο που διακοσμείται από κεφαλές φιλοσόφων, αγάλματα των εννέα Μουσών και δύο Κενταύρων, ενώ στον εξώστη του δεύτερου ορόφου υπάρχουν τα χάλκινα αγάλματα τεσσάρων Μουσών με φλόγες.

Στο δωμάτιο της Ελισάβετ διατηρούνται πολλά προσωπικά της αντικείμενα και ένας μεγάλος πίνακας που απεικονίζει τον Οδυσ-

σέα και την Ναυσικά στο νησί των Φαιάκων.

Ο κήπος γύρω από το ανάκτορο είναι καλοδιατηρημένος και καλοσχεδιασμένος, με πολλά φοινικόδεντρα και διάφορα σπάνια αιωνόβια δέντρα ενώ, σε επιλεγμένα σημεία του, αγάλματα αρχαϊκού τύπου συμπληρώνουν μια μοναδική εικόνα.

Το πιο γνωστό άγαλμα είναι ο Θνήσκων Αχιλλέας, ένα από τα καλύτερα έργα της σύγχρονης γλυπτικής τέχνης. Απεικονίζει τον Αχιλλέα τραυματισμένο, να προσπαθεί να βγάλει το βέλος από τη φτέρνα του, έργο του Γερμανού γλύπτη Ernst Gustav Herter του 1884.

Εκτός από τον Θνήσκοντα Αχιλλέα, εντύπωση προκαλεί και το ορειχάλκινο άγαλμα ύψους 11,5 μέτρων, που βρίσκεται επίσης στον κήπο, και φέρει τον τίτλο ο "Νικών Αχιλλεύς".

Επίσης ξεχωρίζουν τα αγάλματα του Ερμή και του Απόλλωνα, του Σάτυρου με τον Διόνυσο στους ώμους, αλλά και το άγαλμα του Λόρδου Βύρωνα.

Στο εσωτερικό του Αχιλλείου υπάρχει και ένα παρεκκλήσι που έφτιαξε η Σίσσυ για να προσεύχεται, και το οποίο είναι διακοσμημένο με έργα εκκλησιαστικής τέχνης.

Το τραγικό τέλος της Σίσσυ ήρθε το 1898. Σε ένα ταξίδι της στη Γενεύη έχασε τη ζωής από το μαχαίρι ενός Ιταλού αναρχικού, του Λουίτζι Λουκένι.

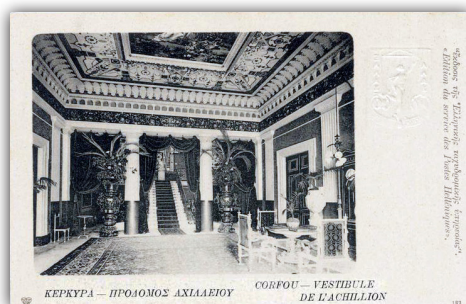
Μετά τη δολοφονία της αυτοκράτειρας, το Αχιλλείο

ΚΕΡΚΥΡΑ - ΑΓΓΑΛΜΑ ΧΑΥΠΟΛΑΙΟΣ ΕΝ ΤΗ ΔΑΙΛΑΕΙΩ
CORFOU - STATUE DE MAI/ET DANS L'ACHILLION

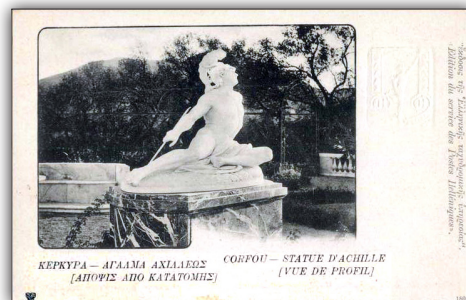
"Εποχή της Έλληνικής αγρονομικής τέχνης"
"Époque de service des Peuples Helléniques".

Ναυτόπαις

ΚΕΡΚΥΡΑ - ΠΡΟΔΟΜΟΣ ΑΧΙΛΛΑΕΙΟΥ
CORFOU - VESTIBULE DE L'ACHILLION

Πρόδομος Αχιλλείου.

ΚΕΡΚΥΡΑ - ΑΓΓΑΛΜΑ ΑΧΙΛΛΕΟΣ
[ΑΠΟΨΙΣ ΑΠΟ ΚΑΤΑΘΜΗΣ]
CORFOU - STATUE D'ACHILLE
[VUE DE PROFIL]

Ο Αχιλλέας θνήσκων

πέρασε στα χέρια της κόρης της Μαρία Βαλέρια, η οποία όμως ποτέ δεν το κατοίκησε. Παρέμεινε κλειστό για εννέα χρόνια. Ωστόσο, όλο αυτό το διάστημα, με εντολή του Φραγκίσκου Ιωσήφ, διατηρήθηκε σε άριστη κατάσταση. Αργότερα, το 1907, το Αχιλλείο πουλήθηκε από την κόρη της Ελισάβετ Γκιζέλα στον Κάιζερ Γουλιέλμο Β', έναντι 1.200.000 μάρκων. Μέχρι το 1914 ο τελευταίος Κάιζερ της Γερμανίας ερχόταν συχνά στην Κέρκυρα.

Μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο και την ήττα της Γερμανίας, ο αυτοκράτορας έχασε μαζί με τον θρόνο του και το Αχιλλείο, το οποίο πέρασε στην κυριότητα του ελληνικού δημοσίου.

Το παλάτι εγκαταλείφθηκε και κατά την διάρκεια των δύο παγκοσμίων πολέμων χρησιμοποιήθηκε σαν νοσοκομείο και σαν στρατηγείο, ενώ μετά τους πολέμους χρησιμοποιήθηκε για την στέγαση σχολών και παιδικών σταθμών.

Εγκαταλειμμένο, έχασε την μεγαλοπρέπεια που το χαρακτήριζε. Γι' αυτό και η Ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε το 1962 να το ενοικιάσει για 20 χρόνια σε μια Γερμανική εταιρία, πρόεδρος της οποίας ήταν ο βαρόνος φον Ριχτχόφεν. Σκοπός των ενοικιαστών η μετατροπή του Αχιλλείου σε καζίνο.

Η εταιρεία ανακαίνισε το κτήριο μετά τις φθορές που είχε υποστεί, έφερε πολλά από τα κειμήλια της Σίσσυ και διαμόρφωσε τους χώρους ώστε το καζίνο να αρχίσει τη λειτουργία του από την πρωτο-

χρονιά του 1964.

Η τύχη το έφερε έτσι, ώστε από τη βραδιά των εγκαινίων του Αχιλλείου ως Καζίνο και για τους επόμενους δέκα μήνες, πιανίστας της ορχήστρας ήταν ο γράφων. Στο τέλος του 1963, ο Πήγασος, ένα γνωστό επιβατικό της εποχής, έφυγε από τον Πειραιά μεταφέροντας στην Κέρκυρα 600 προσκεκλημένες προσωπικότητες από όλο τον κόσμο (δεν έλειψε ούτε η Έλσα Μάξγουελ!). Η ορχήστρα μας τους συνόδευε εν πλω και από το επόμενο βράδυ των επίσημων

εγκαινίων, συνόδευε μουσικά τους θαμώνες στην τεράστια, απαστράπτουσα "αυτοκρατορική" αίθουσα του εστιατορίου, στην πρόσοψη του οποίου ήταν παρατεταγμένες οι Εννέα Μούσες! Μεταξύ των κατά καιρούς θαμώνων ο Αριστοτέλης Ωνάσης, η Μαρία Κάλλας και πολλά άλλα διάσημα ονόματα.

Φαίνεται πως όλα πήγαν καλά το πρώτο τετράμηνο, όση και η διάρκεια του αρχικού συμβολαίου. Γι' αυτό και αυτό επεκτάθηκε για άλλους έξι, μέχρι το Οκτώβριο του 1964.

Για αυτό το δεκάμηνο επαγγελματικό πέρασμα από το Αχιλλείο θα μπορούσε να γραφτεί ολόκληρο βιβλίο. Όμως έγινε ήδη αρκετή κατάχρηση του χώρου!

Για την ιστορία, το 1994 το Αχιλλείο πέρασε και πάλι στην δικαιοδοσία του Ελληνικού Δημοσίου και λειτουργεί μέχρι σήμερα

Παντελής Λεούσης

Ο Γουλιέλμος Β' ήταν τακτικός επισκέπτης του Αχιλλείου.

Θηλάζουσα μητέρα

Το κουαρτέτο στο μπαρ του εστιατορίου, με ένα πολύτιμο γκομπλέν στον τοίχο.

ως μουσειακός χώρος.

Από τους αγώνες των Ινδών για λευτεριά

Η "Ληστεία του Τρένου Κακόρι"

Η "Ληστεία του Τρένου Η "Ληστεία του Τρένου Κακόρι" ή "Συνωμοσία του Κακόρι" ήταν μια ένοπλη ληστεία που πραγματοποιήθηκε σε ένα τρένο στις 9 Αυγούστου 1925 στο σημερινό κρατίδιο του Uttar Pradesh, στη βόρεια-κεντρική Ινδία. Πραγματοποιήθηκε στην πόλη Κακόρι, περίπου 16 μίλια πριν το Lucknow, τελικό προορισμό της αμαξοστοιχίας. Στο τρένο υπήρχαν χρήματα που είχαν συγκεντρωθεί από διάφορους σιδηροδρομικούς σταθμούς και θα παραδίνονταν στο Lucknow. Σε μια καλά προγραμματισμένη επιχείρηση, ο Ραμπρασάντ Μπισμίλ (1) οδήγησε μια ομάδα 10 επαναστατών ακτιβιστών, οι οποίοι σταμάτησαν το τρένο, ακινητοποίησαν επιβάτες και φρουρούς και έφυγαν αφού άδειασαν το χρηματοκιβώτιο.

Οι επιδρομείς ήταν μέλη του νεοσύστατου Δημοκρατικού Συνδέσμου του Ινδουστάν (HRA), μιας μαχητικής επαναστατικής οργάνωσης αφιερωμένης στην απελευθέρωση της Ινδίας από την βρετανική κυριαρχία με κάθε μέσο, συμπεριλαμβανομένης της ένοπλης εξέγερσης. Ο HRA πραγματοποιούσε επιδρομές όπως η ληστεία αμαξοστοιχίας για να χρηματοδοτήσει τις δραστηριότητές του.

Μέσα σε ένα μήνα από την επίθεση, περισσότερες από δύο δωδεκάδες μέλη του HRA συνελήφθησαν για συνωμοσία και για την εκτέλεση της ληστείας. Ακολούθησαν και άλλες συλλήψεις, φθάνοντας συνολικά σε περίπου 40 άτομα. Τελικά, 29 άτομα τέθηκαν ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου. Από αυτούς, τρεις - συμπεριλαμβανομένου του ηγέτη του HRA Τσαντρασεκχάρ Αζάντ -

διέφυγαν τη σύλληψη και δύο άλλοι έγιναν μάρτυρες κατηγορίας για να εξασφαλίσουν ελαφρότερες ποινές. Η δίκη συνεχίστηκε για σχεδόν 18 μήνες, με πολλούς κορυφαίους εθνικιστές δικηγόρους να παρέχουν υπεράσπιση για τους κατηγορούμενους.

Οι τελικές κρίσεις απαγγέθηκαν στις 6 Απριλίου 1927. Τρεις (αργότερα τέσσερις) άνδρες καταδικάστηκαν σε θάνατο και ένας σε ισόβια. Οι περισσότεροι από τους άλλους εναγόμενους έλαβαν ποινές φυλάκισης έως 14 ετών, δύο αθωώθηκαν και άλλων δύο χαρίστηκαν οι ποινές.

Ο ηγέτης του HRA Αζάντ (2) παρέμεινε ασύλληπτος και σκοτώθηκε σε μια συνάντηση με την αστυνομία τον Φεβρουάριο του 1931.

Η βαρύτητα των ποινών - ιδιαίτερα της θανατικής ποινής - προκάλεσε σημαντική κατακραυγή στον ινδικό λαό. Πραγματοποιήθηκαν πολλές προσπάθειες για να σωθούν οι τέσσερις καταδικασμένοι σε θάνατο, συμπεριλαμβανομένης μιας μεταβατικής πρότασης στο νομοθετικό συμβούλιο των

Ηνωμένων Επαρχιών και μια έκκληση στον βρετανό αντιβασιλέα. Όλες οι προσπάθειες έμειναν χωρίς αποτέλεσμα. Οι τέσσερις άνδρες εκτελέστηκαν τον Δεκέμβριο του 1927.

Η "Ληστεία του Τρένου Κακόρι" και η θυσία των πρωταγωνιστών της που ακολούθησε αποτελούν ένα από τα πολλά περιστατικά στους μακρόχρονους αγώνες της μεγάλης ασιατικής χώρας για να αποκτήσει την ελευθερία της από τον βρετανικό αποικιακό ζυγό.

Λάκης Τσάκωνας

Ασφακούλάχ Καν, ηγέτης της ληστείας, και (2) Ραμπρασάντ Μπισμίλ, πρωτεργάτης.

2. Στσαντρα Σεκχάρ Αζάντ, αρχηγός του HRA.

Το να μιλήσει κανείς γενικά για τα σαλιγκάρια θα χρειαστεί πολύ χρόνο και απεριόριστο χώρο. Στην Ευρώπη έχουν καταγραφεί 400 είδη και σε όλο τον κόσμο 4000. Ποιο να πρωτοαναφέρει κανείς;

Μία καλή λύση είναι να ασχοληθεί κανείς με τα εδώδιμα. Αυτά που εκτρέφονται σε πολλές περιοχές της χώρας μας για τη νόστιμη κατά πολλούς-σάρκα τους και εξάγονται ευρέως στην Ευρώπη.

Ωστόσο, πέρα από τα εκτρεφόμενα, του εμπορίου, δεν είναι δύσκολο να τα βρει κανείς στην εξοχή, είτε περιπλανώμενα το απόβροχο, είτε κOURνιασμένα πάνω σε κορμούς δέντρων, κρυμμένα κάτω από κλαδιά ή ανάμεσα σε ξερά χόρτα. Παλαιότερα τα σαλιγκάρια τα μαζεύει ο κόσμος μόνος του, όπως γίνεται ακόμα από πολλούς κατοίκους της υπαίθρου.

Η γλώσσα μας έχει αρκετά ονόματα γι' αυτά τα γαστερόποδα μαλάκια που το σώμα τους προφυλάσσεται από ένα περιελιγμένο όστρακο: σαλιγκάρι, σάλιαγκας, χοχλιός στην Κρήτη, καράολος στην Κύπρο. Στην Κρήτη οι χοχλιοί αποτελούν ένα ιδιαίτερα αγαπητό μεζέ για καλοφαγάδες και όχι μόνο, και μαγειρεύονται με πολλούς τρόπους.

Χαρακτηριστικότερο είδος είναι ο Κοχλιάς ο πωματίας (*Helix pomatia*, Εικ. 3) κοινώς. Έχει μακρόστενο σώμα που προεξέχει εν μέρει από το κέλυφος, και

το κεφάλι του φέρει δύο ζευγάρια κεραιών που συστέλλονται. Τρέφεται με φυτικές ύλες (χορτάρι, βλαστάρια), τις οποίες αποσπά χρησιμοποιώντας με τους κερατώδεις σχηματισμούς σαν δόντια που φέρει στη γλώσσα του. Εμφανίζεται κυρίως τις βροχερές μέρες και κινείται αργά, αφήνοντας ίχνη βλέννας στο διάβα του.

Τα σαλιγκάρια δραστηριοποιούνται όταν επικρατεί υγρασία (π.χ μετά την βροχή, κατά την διάρκεια της νύχτας), ενώ όταν οι συνθήκες είναι υπερβολικά ξηρές υποχωρούν στο εσωτερικό του κελύφους και σφραγίζουν την είσοδο με ένα είδος προσωρινού καλύμματος από αποξηραμένη βλέννα. Σε αυτή την κατάσταση "νάρκης", τα σαλιγκάρια μπορούν να επιβιώσουν χωρίς νερό για μήνες.

Περίοδος αναπαραγωγής τους είναι συνήθως από Φεβρουάριο έως Οκτώβριο, όταν έχει υγρασία. Ψάχνουν για μαλακό έδαφος, και σκάβουν για να αφήσουν τα αβγά τους. Κάθε σαλιγκάρι γεννά περίπου 85 αβγά, τα οποία εναποθέτει σε μικρούς λάκκους 2,5 - 4 εκ. Τα μικρά σαλιγκαράκια γεννιούνται μετά από 2-4 εβδομάδες.

Στην Ελλάδα τρία κυρίως είδη θεωρούνται εδώδιμα, τα *Helix lucorum* (Εικ.1), *Helix aspersa* Εικ.2) και *Helix pomatia* Εικ.3).

Κελύφη σαλιγκαριών έχουν βρεθεί σε αρχαιολογικές ανασκαφές, ένδειξη ότι τα σαλιγκάρια έχουν φαγωθεί από τα προϊστορικά χρόνια. Σε που πολλούς

1. *Helix lucorum*

2. *Helix aspersa*

3. *Helix pomatia*

Ας μην ξεχνάμε ωστόσο ότι υπάρχει και το Snail Mail (Ταχυδρομείο με σαλιγκάρια)!

αρχαιολογικούς χώρους που έχουν ανα-
σκαφεί γύρω από τη Μεσόγειο, έχουν βρε-

4. Τα "σαλιγκάρια Βουργουνδίας" θεωρούνται ως η καλύτερη συνταγή παρασκευής των *Helix pomatia*.

Όστόσο, η πιο διάσημη συνταγή παρασκευής σαλιγκαριών παγκοσμίως είναι τα σαλιγκάρια Βουργουνδίας (*Escargots de bourgogne*, Εικ.4), για την οποία χρησιμοποιείται το είδος *Helix pomatia*, το λεγόμενο ρωμαϊκό σαλιγκάρι, ή σαλιγκάρι μήλο. Καλλιεργείται ευρύτατα στην Γαλλία, αλλά και στην Ελλάδα για εξαγωγή, καθώς και σε πολλές άλλες χώρες.

Σύμφωνα με αυτή τη συνταγή, το σώμα του σαλιγκαριού εξαγάγεται από το όστρακο, αναμιγνύεται με σκόρδο, βότανα και βούτυρο, επανεισάγεται στο όστρακο και ψήνεται.

Όμορφο κουβανέζικο σαλιγκάρι!

κοκκινιστά, σιφάδο, χοχλιοί μπουμπουνιστοί της Κρήτης και η υπόλοιπη τεράστια ποικιλία συνταγών στη χώρα μας, προσφέρει γεύσεις αγαπημένες σε όσους αγαπούν να τα καταναλώνουν.

Υπάρχουν και σαλιγκάρια που ζουν στα ποτάμια, όπως το *contectus-viviparus*.

Μπορεί βέβαια τα Σαλιγκάρια Βουργουνδίας να αντιπροσωπεύουν μία εκλεπτυσμένη μορφή παρασκευής αυτών των μαλάκιων, όμως και τα σαλιγκάρια γιαχνί,

Π. Λ.

SS Nieuw Amsterdam Ένα ιστορικό πλοίο

Το SS Nieuw Amsterdam είναι ένα ολλανδικό υπερωκεάνειο που κατασκευάστηκε στο Ρότερνταμ το 1937, για την εταιρεία Holland America Line. Ήταν το δεύτερο πλοίο της εταιρείας που έφερε

αυτό το όνομα, και εξακολουθεί μέχρι σήμερα να θεωρείται ένα από τα καλύτερα πλοία της.

Άρχισε τη δραστηριότητά του μεταφέροντας επιβάτες και εμπορεύματα μεταξύ της Ολλανδίας και των Ανατολικών Ολλανδικών Ινδιών (Ινδονησία) μέσω του καναλιού του Σουέζ. Του είχε δοθεί το προσωνύμιο "Πλοίο της Ειρήνης" και η ομορφιά του έμεινε ιστορική. Ήταν διακοσμημένο με τρόπο που να θυμίζει τα ένδοξα χρόνια της ίδρυσης της Νέας Υόρκης από τους Ολλανδούς και να αποτίει φόρο τιμής στον Pieter Stuyvesant, τον τελευταίο Ολλανδό κυβερνήτη της κατοπιτής μεγαλούπολης.

Μετά από ένα εξαιρετικό εμπορικό ξεκίνημα στην καριέρα του, ήρθε η έκρηξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, οπότε χρησιμοποιήθηκε για τη μεταφορά στρατιωτικού προσωπικού. Εμπορική υπηρεσία επανέλαβε το 1947.

Καθώς εκείνη την περίοδο οι αεροπορικές συγκοινωνίες άρχισαν να κυριαρχούν όλο και περισσότερο στην αγορά του Βόρειου Ατλαντικού, από το 1959 μέχρι το 1974 χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά ως κρουαζιερόπλοιο, κυρίως στην Καραϊβική. Το 1974 ήταν η χρονιά που το υπερήφανο αυτό καράβι τελείωσε την καριέρα του και οδηγήθηκε στο διαλυτήριο.

Β. Ν.

Το φάδο

Η λέξη Fado μεταφράζεται στα πορτογαλικά "πεπρωμένο, μοίρα", και μάλλον προέρχεται από τη λατινική λέξη *fatum* που σημαίνει ακριβώς το ίδιο. Πρόκειται για ένα μουσικό είδος που εμφανίστηκε στη Λισαβόνα στη δεκαετία του 1820. Πολλοί ωστόσο πιστεύουν ότι είναι πολύ παλαιότερο, καθώς οι μόνες υπάρχουσες πληροφορίες για την ιστορία του φάδο μεταδόθηκαν προφορικά.

Σήμερα το φάδο θεωρείται ως μια μορφή τραγουδιού με διάφορες θεματολογίες, ακολουθώντας όμως μια συγκεκριμένη παραδοσιακή δομή και χαρακτήρα. Διότι το φάδο χαρακτηρίζεται από λυπητερές μελωδίες και στίχους, που τραγουδούν κυρίως τη δύσκολη ζωή στη θάλασσα ή τη ζωή των φτωχών, και είναι εμπροσισμένη με ένα συναίσθημα παραίτησης, μοιρολατρίας, μελαγχολίας, μόνιμης ανεπανόρθωτης διαβίου αίσθησης απώλειας.

Το φάδο μοιάζει σε χαρακτήρα με πολλά μουσικά είδη των πρώην πορτογαλικών αποικιών, όπως π.χ. το "morna" του Πράσινου Ακρωτηρίου, το οποίο μπορεί ιστορικά να συνδέεται με το φάδο στην προηγούμενη μορφή του, αλλά διατηρεί τη δική του

ρυθμική κληρονομιά. Αυτή η σύνδεση με τη μουσική μιας παραθαλάσσιας αποικίας της Πορτογαλίας (ναυτικοί, μπόμε, λιμενεργάτες, έμποροι του λιμανιού, σύζυγοι ψαράδων και, γενικά, άτομα της εργατικής τάξης) συναντάται επίσης σε βραζιλιάνικα και ινδονησιακά τραγούδια, αν και όλα αυτά τα μουσικά είδη ανέπτυξαν κατόπιν τις δικές τους ανεξάρτητες μουσικές παραδόσεις. Ιδανική ερμηνεύτρια της μουσικής "morna" του Πράσινου Ακρωτηρίου είναι η παγκοσμίως γνωστή Σεζάρια Ιβόρα (βλέπε επόμενη σελίδα).

Το φάδο έχει αναδείξει μεγάλες καλλιτεχνικές προσωπικότητες, τις σπουδαιότερες από τις οποίες απαθανάτισαν τα πορτογαλικά ταχυδρομεία με αλληπάλληλες εκδόσεις γραμματοσήμων. Πάντως, η πιο διάσημη fadista του 19ου αιώνα ήταν η Maria Severa (1820–1846), ενώ για τον 20ο αιώνα έμεινε θρυλικό το όνομα της Αμαλία Ροντρίγκες (1920–1999), γνωστής ως "Rainha do Fado" (Βασίλισσα του Φάδο). Ήταν αυτή που με την υπέροχη φωνή και την προσωπικότητά της διέδωσε το φάδο

Αμαλία Ροντρίγκες
"Βασίλισσα του φάδο"

Έκδοση προς τιμήν έξι σπουδαίων
καλλιτεχνών του φάδο.

σε όλο τον κόσμο.

Ο χαρακτήρας των φάδο γίνεται ιδιαίτε-

ρα φανερός στα λόγια του τραγουδιού της Amália Rodrigues "Com que voz" (με ποια φωνή), στα οποία περιλαμβάνεται ο στίχος "Com que voz chorarei meu sad fado" ("Με ποια φωνή να θρηνώ τη θλιβερή μου μοίρα. Τραγουδώντας το λυπητερό μου φάδο;").

Στα μέσα του 19ου αιώνα, οι ερμηνευτές του φάδο προέρχονταν κυρίως από την αστική εργατική τάξη, οι οποίοι όχι μόνο τραγουδούσαν, αλλά και χόρευαν το fado. Κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, ο χορευτικός ρυθμός εξαφανίστηκε προοδευτικά, και οι ερμηνευτές έγιναν απλώς τραγουδιστές (fadistas).

Παραδοσιακά, οι τραγουδιστές του φάδο συνο-

"Φαδίστας"
του 19ου αιώνα

Σεζάρια Ιβόρα. Ιδανική ερμηνεύτρια της μουσικής "morna"

δέουν τον εαυτό του με ένα είδος πορτογαλικής κιθάρας με στρογγυλό ηχείο. Σήμερα όμως μπορεί

...και ακόμα έξι φημισμένοι φαδιστές

να συνοδεύονται από κουαρτέτο εγχόρδων ή πλήρη ορχήστρα.

Στις 27 Νοεμβρίου 2011, το φάδο προστέθηκε στις λίστες της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Είναι μία από τις δύο πορτογαλικές μουσικές παραδόσεις που έτυχαν αυτής της τιμής.

Π. Λ.

Η σφυρίχτρα του διαιτητή

Σφυρίχτρες από οστά ή ξύλο χρησιμοποιούνται εδώ και χιλιάδες χρόνια. Τις χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι Έλληνες για να κρατούν το ρυθμό των κωπηλατών. Την εποχή των Σταυροφοριών, οι Άγγλοι χρησιμοποιούσαν σφυρίχτρες για να δίνουν παραγγέλματα στους

πολεμιστές τοξότες. Σφυρίχτρες χρησιμοποιούσαν επίσης οι λοστρόμοι την εποχή των πλοίων

με πανιά για δίνουν παραγγέλματα και να απευθύνουν χαιρετισμό στους αξιωματούχους.

Κάποτε, στα 1870, ένας Βρετανός ονόματι Τζόζεφ Χάντσον, σχεδίασε σε συνεργασία με τον μικρότερο αδερφό του μία σφυρίχτρα

από ορείχαλκο. Ήταν η πρώτη σφυρίχτρα που έμελλε να χρησιμοποιηθεί από διαιτητή σε ποδοσφαιρικό αγώνα. Οι αγωνιζόμενες ομάδες ήταν η Nottingham Forest και η Sheffield. Ο αγώνας διεξήχθη στα πλαίσια του κυπέλλου της Ποδοσφαιρικής Ένωσης (Football Association Cup) περιόδου 1878-79. Ενδιαφέρον έχει να αναφερθεί ότι πριν να εισαχθεί η χρήση της σφυρίχτρας, οι εντολές των διαιτητών δίνονταν με μαντήλια!

Λ. Τ.

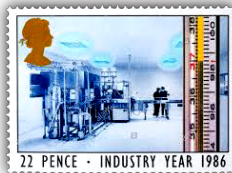

Η εφεύρεση διαφόρων τύπων θερμομέτρων ξεκίνησε τον 18ο αιώνα, σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Γύρω στο 1700, ο Ισαάκ Νεύτων (1642-1727) ασχολήθηκε με το πρόβλημα της θερμότητας. Ανέπτυξε μια πρώτη ποιοτική κλίμακα θερμοκρασίας. Την αποτελούσαν περίπου είκοσι σημεία αναφοράς, που κυμαίνονταν από "κρύο αέρα το χειμώνα" έως "καυτά κάρβουνα από τη φωτιά της κουζίνας". Αυτή η προσέγγιση δεν τον ικανοποίησε τελικά. Γι' αυτό και λίγο μετά όρισε "μηδενική θερμότητα" το λιώσιμο του χιονιού και "33 βαθμούς για το βραστό νερό".

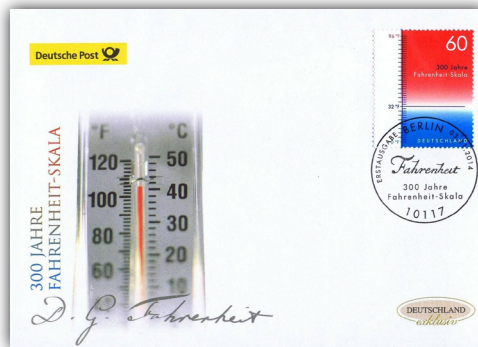
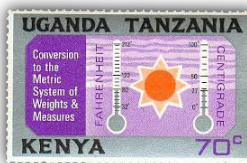
Το 1702, ο Δανός αστρονόμος Ole Christensen Rømer έφτιαξε ένα θερμομέτρο αλκοόλης οριζοντίας τους 60 βαθμούς για το νερό που βράζει και 7,5 βαθμούς για τον θρυμματι-

Ο Κέλσιος και το θερμόμετρό του.

Φαρμακευτικό εργαστήριο με σήμα το θερμόμετρο. Δεξιά, έκδοση για τη Συνθήκη Μέτρων και Σταθμών

Το θερμόμετρο του Φαρενάιτ.

Σωτήρια η χρήση του στην ιατρική και σύντροφος σε κάθε σπίτι για τον έλεγχο του πυρετού.

Ωστόσο, αυτός που έδωσε στο θερμόμετρο το τελικό του σχήμα έδωσε τη διαβάθμιση που χρησιμοποιούμε μέχρι σήμερα ήταν ο Γερμανός μελετητής Γκάμπριελ Φαρενάιτ. Το 1717, ο Φαρενάιτ αντικατέστησε την αλκοόλη με υδράργυρο και όρισε τους 32° F (0° C) για τη θερμοκρασία τήξεως του πάγου, 96° F (35,5° C) για την κανονική θερμοκρασία του αίματος, και τους 212° F (100° C) για το σημείο βρασμού του νερού υπό κανονική ατμοσφαιρική πίεση. Η νέα κλίμακα του Φαρενάιτ βρήκε άμεση ανταπόκριση και υιοθετήθηκε σχεδόν από όλους.

Το 1730, ο Γάλλος φυσικός και φυσιοδίφης René-Antoine Ferchault de Réaumur δημιούργησε ένα θερ-

μόμετρο για το "esprit de vin" (= οινόπνευμα, το παλιό όνομα της αιθανόλης), για το οποίο χρησιμοποίησε την κλίμακα από 0 έως 80, με μηδέν το σημείο της κατάψυξης του νερού και το 80 το σημείο βρασμού του οινόπνεύματος, συγχέοντάς το με το σημείο βρασμού του νερού.

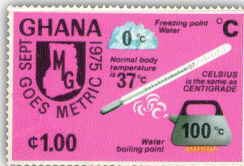
Ο Γάλλος αστρονόμος Joseph-Nicolas Delisle που προσκλήθηκε από τον Μεγάλο Πέτρο να εργαστεί στη Ρωσία, δημιούργησε και εκεί θερμομέτρα. Η κλίμακα του ήταν μηδέν στο σημείο βρασμού του νερού και μετρούσε τη συστολή του υδραργύρου. Το 1738, ο Ρώσος Josias Weitbrecht (1702-1747) βαθμονόμησε εκ νέου την κλίμακα του Delisle θέτοντας το σημείο πήξης του νερού στους 150 βαθμούς. Τα θερμομέτρα του Delisle παρέμειναν σε χρήση στη Ρωσία για σχεδόν έναν αιώνα.

Το 1741, ο Σουηδός φυσικός Αν-

Ο Δανός Ολε Ρέμερ έφτιαξε ένα από τα πρώτα θερμομέτρα.

δρέας Κέλσιος κατασκεύασε ένα θερμομέτρο υδραργύρου, βαθμολογημένο με τρόπο ώστε οι 100° να αντιστοιχούν στο σημείο ψύξης του νερού και 0° στο σημείο βρασμού του, το οποίο χρησιμοποιήθηκε στο Παρατηρητήριο της Ουψάλα από το 1742 έως το 1750. Βαθμολογήθηκε δηλαδή προς την αντίθετη κατεύθυνση της εκατοντάβαθμης κλίμακας όπως τη γνωρίζουμε σήμερα. Μόνο μετά το θάνατο του Κελσίου το 1744, οι συνάδελφοί του με πρωταγωνιστή τον διάσημο Σουηδό φυσικό Κάρολο Λιναίο, ανέστρεψαν την κλίμακα, δίνοντάς της τη σημερινή της μορφή: 0° για την τήξη πάγου και 100° για το βρασμό του νερού. Γι' αυτό και η κλίμακά του ονομάστηκε "εκατοντάβαθμη". Ονομάστηκε έτσι μόλις το 1948, σε μια διεθνή σύνοδο του Διεθνούς Γραφείου Μέτρων και Σταθμών.

Ανάλυση διαβαθμίσεων του θερμομέτρου.

Απαραίτητο το θερμομέτρο στα ενυδρεία.

Ομαδική θερμομέτρηση μαθητών χρησιμοποιώντας οπτικά θερμομέτρα.

Εξαιρετικά χρήσιμο για την παρακολούθηση των καιρικών αλλαγών...

του Διεθνούς Γραφείου Μέτρων και Σταθμών.

...όπως και για τις μετρήσεις για τη θερμοκρασία του περιβάλλοντος και τη μόλυνση του πλανήτη.

Παντελής Λεουσίης

Ανοικτή επιστολή...

...προς νέους θεματικούς

Η "Ανοικτή Επιστολή" είναι μία μόνιμη στήλη του περιοδικού μας, στην οποία παρουσιάζονται όλες οι χρήσιμες πληροφορίες για τον καταρτισμό μιας θεματικής συλλογής που φιλοδοξεί να εκτεθεί σε επίσημη εθνική έκθεση ή έκθεση FIP-FEPA, από την επιλογή του θέματος, του χαρτιού και του φιλοτελικού υλικού, μέχρι και την καλύτερη αισθητική της παρουσίαση.

Μετά την κυκλοφορία του βιβλίου "Εγχειρίδιο του Θεματικού Φιλοτελισμού", της γνωστής έκδοσης του συλλόγου μας, τα κείμενα της παρούσας στήλης αναπαράγονται από αυτό.

Τηλεγραφήματα κοινά και εορταστικά

Ο τηλεγράφος, που για περίπου 150 χρόνια ήταν το μοναδικό μέσο για να φθάσουν γρήγορα τα μηνύματα από ένα σημείο της γης στο άλλο, σήμερα πια δεν έχει ουσιαστική πρακτική αξία. Ήταν και αυτός ένα από τα θύματα της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης των τελευταίων δεκαετιών. Το τηλέφωνο, ο τηλετύπος, το fax και το τηλέφωνο με οπτικές ίνες υπήρξαν οι μεγάλοι εχθροί του, ενώ το e-mail του έδωσε τη χαριστική βολή. Όλες αυτές οι τηλεπικοινωνιακές εξελίξεις μπήκαν τάχιστα σε κάθε σπίτι, γραφείο ή κατάσταση, φέρνοντας μια τέτοια επανάσταση ώστε να καταστήσουν το τηλεγράφημα μάλλον μια ρομαντική ανάμνηση του παρελθόντος παρά ένα απαραίτητο μέσο επικοινωνίας.

Σε κάθε περίπτωση, για έναν περίπου αιώνα, από τα μισά του 1800 μέχρι τα μισά του 1900, προκειμένου να επικοινωνήσει κανείς γρήγορα και να στείλει μηνύματα από απόσταση, δεν υπήρχε άλλη εναλλακτική λύση πλην του τηλεγράφου. Όλα αυτά τα χρόνια ο τηλεγράφος είχε έναν αποφασιστικό ρόλο στην

ανάπτυξη των συγκοινωνιών και του εμπορίου, όσο και στην υποστήριξη όλων των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Ήταν επίσης το όχημα για

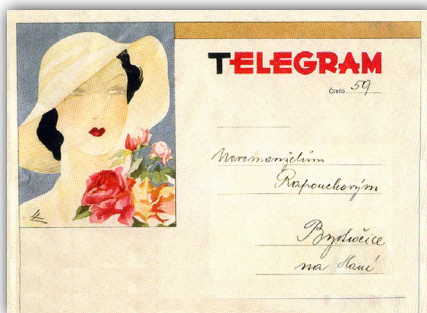
την παραλαβή και διαβίβαση ειδήσεων και γεγονότων σε κάθε μέρος του κόσμου. Ήταν τόσο η σημασία και η επίδρασή του ώστε αρκετές εφημερίδες, για να υποδηλώσουν την ταχύτητα της ενημέρωσης που διέθεταν και μεταβίβαζαν στους αναγνώστες τους, δανείζονταν το όνομά του από τον τηλεγράφο (Daily Telegraph της Αγγλίας και της Αυστραλίας, Telegraph της Καλκούτας των Ινδιών, The Macon Telegraph της Τζόρτζια των ΗΠΑ, The Long Beach Press Telegram, Il Telegrafo του Λιβόρνου της Ιταλίας κτλ.).

Για την ιστορία, αναφέρουμε ότι ενώ το πρώτο τηλεγράφημα έστειλε ο Σάμουελ Μορς στην Ουάσινγκτον το 1844, το τελευταίο τηλεγράφημα από τη μεγάλη αμερικανική εταιρεία τηλεγράφου και μεταφοράς χρημάτων Western Union εστάλη στις

27 Ιανουαρίου 2006, ενώ η ινδική κρατική τηλεγραφική εταιρεία (η Ινδία ήταν η τελευταία χώρα του κόσμου που χρησιμοποιούσε ευρέως τηλεγραφήματα μέχρι τις μέρες μας) διέκοψε οριστι-

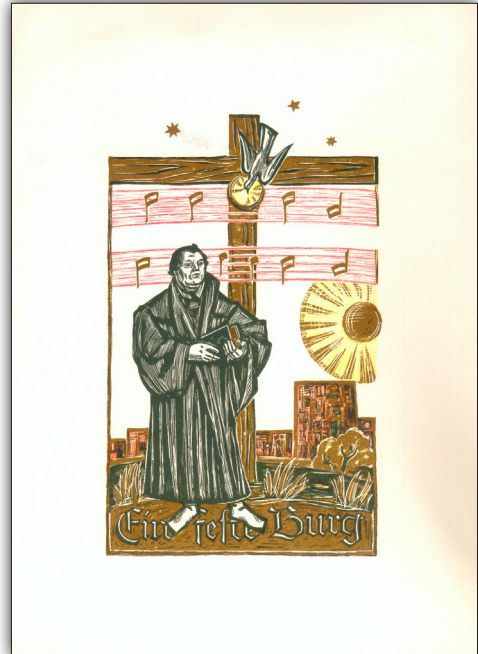
1

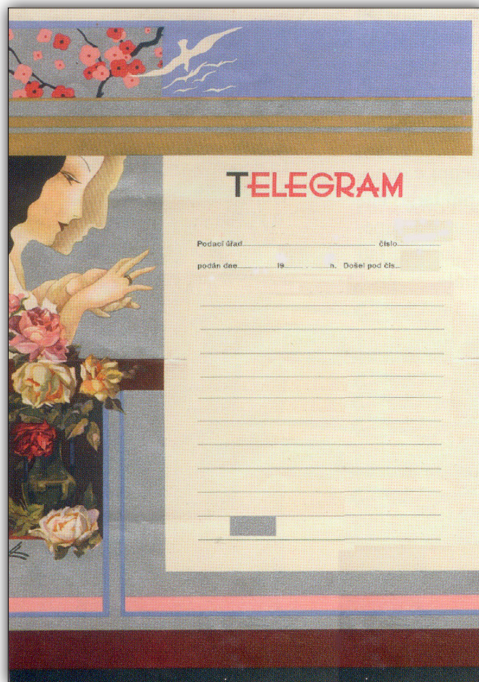
2

3. Δανία 1903 (20,5x16 εκ.)
Αρ νουβό (Art nouveau).

4. Γερμανία 1930 (21,5x28,5 εκ.).
Λούθηρος & νότες από τον ύμνο "Ein feste Burg ist unser Gott" (ο Θεός μας είναι ένας γιορτινός πύργος).

5. Τσεχοσλοβακία 1940 (20,5 x 28,5 εκ.)
Καλλιτεχνική σύνθεση, τριαντάφυλλα, γλάρος.

6. Σουηδία (21,5 x 28,5 εκ.). Άμαξες, άλογα,
βασιλικές παράτες, τυμπανιστές, σαλπικτές.

κά τη λειτουργία της στις 14 Ιουλίου 2015.

Εκτός των χρήσεων που προαναφέραμε, η τηλεγραφία χρησιμοποιήθηκε πολύ και από ιδιώτες για τη διαβίβαση κοινωνικής φύσεως μηνυμάτων, όπως εορταστικών, επετειακών, σχετικών με κοινωνικά γεγονότα (γάμοι, βαφτίσεις, βραβεύσεις, θάνατοι κτλ.). Αυτές οι τηλεγραφικές χρήσεις είναι από τις ελάχιστες που έχουν σήμερα απομείνει, μαζί με μερικές ακόμα που έχουν επίσημο χαρακτήρα, δημόσιο ή ιδιωτικό, όπως εμπορικές υποθέσεις, οικονομικές συναλλαγές ή συμφωνίες, προσλήψεις προσωπικού κ.ά. που αποτελούν στοιχείο κατοχύρωσης του αποστολέα, ή κλητεύσεις για παράσταση σε δικασίμους ασφαλιστικών μέτρων ή γνωστοποιήσεις δικαστικών αποφάσεων που αποτελούν αποδεικτικό στοιχείο στα δικαστήρια.

Σε πολλές χώρες, η διαδικασία αποστολής και μεταβίβασης αυτού του είδους των τηλεγραφημάτων ήταν η ακόλουθη: Ο αποστολέας μετέδιδε το κείμενο του τηλεγραφήματος είτε στην τηλεγραφική υπηρεσία της χώρας του τηλεφωνικά, είτε στο ίδιο το ταχυδρομείο προσωπικά. Στην πρώτη περίπτωση το κείμενο μεταφερόταν από την τηλεγραφική υπηρεσία σε ένα έντυπο, συνήθως εικονογραφημένο ανάλογα με το θέμα του μηνύματος (λουλούδια, άμαξες κλπ. για γαμήλιες ευχές, αγγελάκια, πελαργοί κλπ. για γεννήσεις κ.ο.κ.), και παραδινόταν στο ταχυδρομείο για την μεταβίβαση στον παραλήπτη. Στη δεύτερη περίπτωση, ο ίδιος ο αποστολέας επέλεγε το εικονογραφημένο τηλεγράφημα από ένα δειγματολόγιο που υπήρχε στο ταχυδρομικό κατάστημα, έγραφε ιδιοχειρώς το μήνυμα και το παρέδιδε στην ταχυδρομική θυρίδα για την αποστολή στον παραλήπτη. Σε κάθε περίπτωση, η διακίνηση των "τηλεγραφημάτων" αυτών γινόταν από τα ταχυδρομεία, όπως ακριβώς γίνεται σήμερα και στη χώρα μας.

Ο τρόπος παρουσίασης ενός τηλεγραφήματος στον παραλήπτη διέφερε και διαφέρει από χώρα σε χώρα. Άλλα παρουσιάζονται σε αναδιπλούμενο χαρτί που σχηματίζει φάκελο, με μία γλωσσίδα για το κλείσιμο στο επάνω περιθώριο, άλλα βρίσκονται μέσα σε φάκελο, συνήθως μονόχρωμο, χωρίς φιλοτελικό θεματικό ενδιαφέρον, εκτός από σπάνιες εξαιρέσεις.

Το σχήμα των τηλεγραφημάτων επίσης ποικίλει. Υπάρχουν σε μικρό ή μεγάλο σχήμα, από μέγεθος επιστολικού δελταρίου μέχρι και μεγέ-

7, 8. Γαμήλιο και συλλυπητήριο τηλεγράφημα. Δύο από τα πολλά που έχει εκδώσει το Βέλγιο.

9. Γαμήλιο τηλεγράφημα Ηνωμένου Βασιλείου με "Post Office Greetings Telegram".

θους Α4.

Μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα τα τηλεγραφήματα δεν είχαν να επιδείξουν κανένα αισθητικό ενδιαφέρον. Ήταν όλα λευκά ή ανοιχτόχρωμα, συχνά σε κακής ποιότητας χαρτί, και έφεραν μόνο το κείμενο του μηνύματος. Με την εμφάνιση όμως της αρ νουβό (art nouveau) πολλά άλλαξαν. Σιγά-σιγά, όλες σχεδόν οι τηλεγραφικές διοικήσεις θεώρησαν χρήσιμο να ομορφύνουν τα τηλεγραφήματα με διακοσμητικά σχέδια και ζωγραφιές, κυρίως εκείνα που μετέφεραν ευχές ή εορταστικά μηνύματα (Εικ. 1-6). Από τις πρώτες χώρες που ομόρφυναν τα τηλεγραφήματα τους ήταν η Δανία. Τα ελάχιστα παρόμοια δείγματα που σώθηκαν από εκείνη την εποχή βρίσκονται σήμερα πολύ δύσκολα.

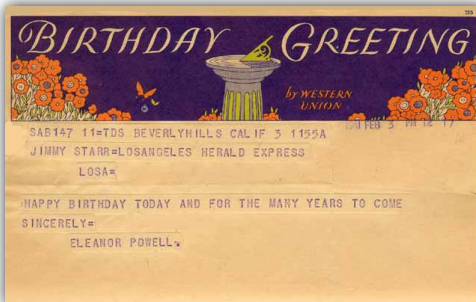
Προοδευτικά, η συνήθεια της διακόσμησης των τηλεγραφημάτων εξαπλώθηκε σε όλες σχεδόν τις χώρες, με αποκορύφωμα τις δεκαετίες του 1920 και 1930, όταν εμφανίστηκαν και τηλεγραφήματα σε χαρτί τύπου περγαμηνής, με διακοσμήσεις που μιμούνταν το ύφος της Αναγέννησης (Ιταλία), ενώ το Βέλγιο πρωτοστάτησε σε ποιότητα και ποικιλία διακοσμημένων τηλεγραφημάτων. Τα τελευταία συναντώνται σε φλαμανδική και βαλονική (γαλλόφωνη) έκδοση και εκδόθηκαν σε τόσο μεγάλη ποικιλία ώστε υπάρχουν και ειδικά για συλλυπητήριες ευχές Εικ. 7, 8).

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι γερμανικές εκδόσεις τηλεγραφημάτων, που κυκλοφόρησαν σε δύο τύπους: Ο πρώτος ήταν διακοσμημένος με λουλούδια, έφερε έντυπες ευχές και χρησιμοποιήθηκε, κυρίως, για ευχητήρια γά-

μων. Ο δεύτερος τύπος αποτελείται από ένα διπλό φύλλο λεπτού χαρτονιού, σε μεγάλο σχήμα, του οποίου η σελίδα της πρόσοψης καλυπτόταν με τη διακόσμηση, ενώ η τρίτη προοριζόταν για το τηλεγραφικό μήνυμα. Δεν έλειψαν ασφαλώς και τα γερμανικά τηλεγραφήματα με ναζιστική προπαγάνδα, χαρακτηριστικό εκείνης της θλιβερής περιόδου.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στα τηλεγραφήματα της Σουηδίας. Η πλούσια παραγωγή σε ποσότητα, ποιότητα και ποικιλία αυτής της χώρας είναι χαρακτηριστική. Μεταξύ των ετών 1918 και 1944 εκδόθηκαν περίπου σαράντα διαφορετικά τηλεγραφήματα, άριστης διακόσμησης και εκτύπωσης, όλα διαστάσεων 21,5 x 27,5 εκ. Είναι μάλιστα τόσο όμορφο το σύνολο αυτής της παραγωγής, ώστε έγιναν αντικείμενο ιδιαίτερης συλλογής από πολλούς Σουηδούς, σε σημείο που αρκετοί εκδότες κυκλοφόρησαν ειδικά κλασέρ για να τα συμπεριλάβουν.

Τέλος, εορταστικά τηλεγραφήματα, με ιδιαίτερα αισθητικό αλλά και θεματικό ενδιαφέρον, κυκλοφόρησαν η Λιθουανία, η Τσεχοσλοβακία, η Ολλανδία, η Πορτογαλία, η Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο μάλιστα σε ανέγραφε πολλές περιπτώσεις στα ταχυδρομούμενα τηλεγραφήματα" τις λέξεις "Post Office Greetings Telegram" (εικ. 9), Εκτός Ευρώπης, συλλεκτικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα τηλεγραφήματα της Western Union των ΗΠΑ (εικ. 10). Εκδόθηκαν σε μεγάλη ποικιλία σχεδίων, κειμένων και θεμάτων, όπως "Ημέρα της γυναίκας", "Ημέρα της μητέρας", "Ημέρα του πατέρα" κ.ά. Αντίστοιχα παραδείγματα έχουμε στην Αργε-

10. Εορταστικό τηλεγραφήματα της Western Union (ΗΠΑ) με ελληνικό χρώμα (αρχαϊκός κίονας και ηλιακό ρολόι).

Χιουμοριστικό εορταστικό τηλεγράφημα Βελγίου.

ντινή και την Αυστραλία.

Στις μέρες μας, τα ταχυδρομεία όλων σχεδόν των χωρών συναγωνίζονται σε ποικιλία και καλαισθησία εκδόσεων τηλεγραφήματων.

Τα θέματα που συχνότερα εμφανίζονται στα εορταστικά τηλεγραφήματα είναι κυρίως θρησκευτικά, καλλιτεχνικά (πίνακες, αγάλματα, τοιχογραφίες, μουσική) και ιστορικά (βασιλείς, ενθρονίσεις κτλ.). Μέσα από τις πλούσιες εικονογραφήσεις τους υποστηρίζονται πλήθος επί μέρους θέματα, όπως ενδυμασίες και αξεσουάρ ένδυσης, μέσα μεταφοράς, ζώα, λουλούδια, αλλά και πιο ασυνήθιστα θέματα, όπως το “Ηλιακό ρολόι” του τηλεγραφήματος της Western Union (εικ. 10).

Όσον αφορά στη φιλοτελική χρήση των τηλεγραφήματων, υπάρχει πραγματικό κομψούζιο καθώς οι απόψεις των κριτών δίστανται. Επίσημα, η FIP αποδέχεται μόνο αυτά που διακινήθηκαν μέσω ταχυδρομείου. Εντούτοις, σε πολλές εθνικές εκθέσεις χωρών, όπως π.χ. στο Βέλγιο, γίνονται αποδεκτά και τα αμιγώς τηλεγραφικά, χωρίς να αντιδρούν αρνητικά οι κριτές. Είναι βέβαιο ότι κάτι θα αλλάξει στο εγγύς μέλλον σε ότι αφορά τους κανόνες θεματικής χρήσης των τηλεγραφήματων.

Ωστόσο, σε πολλές χώρες Ταχυδρομεία και Τηλεγραφεία αποτελούσαν ενιαία υπηρεσία, οπότε τα τηλεγραφήματά τους θεωρούνται όλα αξιοποιήσιμα θεματικά. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι για να γνωρίζουμε ποιές είναι αυτές οι χώρες απαιτείται κάποια σχετική έρευνα.

Παρά τη μικρή διαθεσιμότητα των αλλοδαπών τηλεγραφήματων, η τιμή τους δεν είναι ακόμα μεγάλη. Σήμερα εμφανίζονται με αρκετή συχνότητα τόσο στα συρτάρια των Δυτικοευρωπαίων εμπόρων, όσο και στις διάφορες δημοπρασίες στο διαδίκτυο. Τα πιο κοινά βρίσκονται με λίγα ευρώ. Τα παλαιότερα και πιο δυσέρετα στοιχίζουν μερικές δεκάδες ευρώ. Αυτό συμβαίνει διότι μέχρι πρότινος δεν είχαν προσελκύσει

το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του ευρύτερου συλλεκτικού κοινού.

Το φαινόμενο αυτό δεν προβλέπεται να διατηρηθεί για πολύ. Ήδη σήμερα σπάνια συναντά κανείς θεματική συλλογή χωρίς την παρουσία τηλεγραφήματων, ενώ στη Δυτική Ευρώπη οι συλλέκτες τηλεγραφήματων μέρα με τη μέρα πληθαίνουν. Είναι προφανές επομένως ότι η άνοδος της τιμής τους είναι “προ των πυλών”.

Βρετανική δημοτική φιλαρμονική (από τη συλλογή του γράφοντος).

Σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα εκθεσιακής φιλοτελικής χρήσης των τηλεγραφήματων που έχουν εκδώσει και διακινήσει ταχυδρομικές υπηρεσίες, δεν χωρά καμία αμφιβολία. Σύμφωνα με τους κανόνες της FIP, “ό,τι εκδίδει και διακινεί το ταχυδρομείο με σκοπό τη μετάδοση μηνυμά-

των αποτελεί φιλοτελικό υλικό”.

Τα τηλεγραφήματα, εκτός από το ότι αποτελούν πολύτιμη πηγή άντλησης θεματικών μηνυμάτων και πληροφοριών, συνιστούν και έναν άριστο τρόπο ενίσχυσης της αισθητικής εμφάνισης των θεματικών συλλογών. Δύο, τρία τηλεγραφήματα σε μία συλλογή πέντε πλαίσίων (όχι περισσότερα από ένα-δύο σε κάθε πλαίσιο) ασφαλώς θα συνεισφέρουν στο καλύτερο τελικό αποτέλεσμα.

Παρά το γεγονός ότι κατατάσσουμε τα τηλεγραφήματα στα μονόφυλλα, μπορούν να παρουσιαστούν σε παράθυρο λόγω του συνήθως μεγάλου μεγέθους τους. Εμφανίζουμε δηλαδή το τμήμα του τηλεγραφήματος που μας ενδιαφέρει θεματικά, αφήνοντας καλυμμένο το υπόλοιπο.

Απαραίτητος ο υπότιτλος με τον αναγκαίο φιλοτελικό σχολιασμό, όπως τύπος τηλεγραφήματος, διαστάσεις, έτος κυκλοφορίας, όνομα καλλιτέχνη (αν πρόκειται για επώνυμο έργο) κτλ. Αυτά ως απόδειξη ότι έχει γίνει επαρκής έρευνα για το αντικείμενο και όχι ότι το παραθέσαμε απλά επειδή το συναντήσαμε στο ebay!

Παντελής Λεούσης

Αχ! Αυτό το πλάνο...

"ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΤΗΣΕΩΝ" Χρυσό Μετάλλιο (92 βαθμοί)

- 1.1 Μύθοι και θρύλοι
- 1.2 Πτήση στη φύση
- 1.3 Ταχυδρομικό περιστερί
- 1.4 Η πτήση στην πρώιμη τέχνη και λογοτεχνία
- 1.5 Η επιστήμη έθεσε τα θεμέλια
- 1.6 Πρώιμοι ονειροπόλοι και τυχοδιώκτες
2. ΕΛΑΦΡΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΕΡΑ - ΜΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ
 - 2.1 Αερόστατα ζεστού αέρα και αερίου
 - 2.2 Αερόστατα κατευθυνόμενα
 - 2.3 Πρώιμοι ταξιδευτές με αερόστατα
 - 2.4 Στρατιωτικά και αναγνωριστικά αερόστατα
 - 2.5 Αερόστατα έρευνας
 - 2.6 Εκθέσεις και αγώνες αεροστατών
 - 2.7 Πρώτη πτώση αλεξιπτώτου από αερόστατο
 - 2.8 Μεταφορά αλληλογραφίας με αερόστατα
3. ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ – ΕΛΑΦΡΥΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΕΡΑ
 - 3.1 Τα πρώτα αεροσκάφη
 - 3.2 Κόμης Φερδινάνδος φον Ζέπελιν
 - 3.3 Στρατιωτικά αεροσκάφη
 - 3.4 Ταχυδρομείο με Ζέπελιν
4. ΒΑΡΥΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΕΡΑ - ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ
 - 4.1 Αετοί και ανεμόπτερα
 - 4.2 Πρώτες προσπάθειες πτήσης με κινητήρα
 - 4.3 Κατακόρυφη απογείωση των Αδελφών Ράιτ
 - 4.5 Υδροπλάνα
 - 4.6 Αεροπόροι και κατασκευαστές αεροσκαφών
5. ΠΤΗΣΕΙΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΣΚΟΠΟΥ
 - 5.1 Αεροπορικές επιδείξεις και αγώνες
 - 5.2 Πρωτοποριακές πτήσεις και ταχυδρομείο
 - 5.3 Το τέλος μιας εποχής

ΟΙ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

α) ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ

ΕΛΛΑΔΑΣ

• Στις 28 Ιανουαρίου 2021 κυκλοφόρησε η αναμνηστική σειρά με τίτλο **"Η Ελλάδα 2021 - 200 Χρόνια μετά την Επανάσταση"**, αποτελούμενη από 2 γραμματόσημα σε 100.000 πλήρεις σειρές προς € 1.90 η σειρά, και 3.500 αριθμημένα φυλλαράκια επίσης προς € 1.90 έκαστο. Κυκλοφόρησαν επίσης 3.000 διπλοί ΦΠΗΚ προς € 3.90 το σετ και 500 λευκώματα σειράς προς € 15.00 έκαστο.

• Στις 25 Μαρτίου 2021 κυκλοφόρησε η αναμνηστική σειρά **"Ελλάδα, 1821-2021. Όρκoi και θυσίες για την Ελευθερία"**, αποτελούμενη από τέσσερα γραμματόσημα σε 100.000 πλήρεις σειρές, προς € 8,20 η σειρά. Κυκλοφόρησαν επίσης 5000 σετ τεσσάρων ΦΠΗΚ προς € 13,00, 1.000 ειδικό αναμνηστικό φάκελο της κλάσης του 1.00 € προς € 4.50, 5.000 αριθμημένα τευχίδια με τα τέσσερα γραμματόσημα ενωμένα και με πλήρη οδόντωση προς € 12,00, και 500 λευκώματα σειράς προς € 29,00.

ΚΥΠΡΟΥ

• Στις 22 Φεβρουαρίου 2021 κυκλοφόρησε η αναμνηστική σειρά με τίτλο **"Αεροπλάνα"**, αποτελούμενη από 3 γραμματόσημα ονομαστικής αξίας € 2.09, σε 110.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 4.500 ΦΠΗΚ προς € 2.93 έκαστος.

• Στις 24 Μαρτίου 2021 κυκλοφόρησε η αναμνηστική σειρά με τίτλο **"200 Χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση"**, αποτελούμενη από 2 γραμματόσημα ονομαστικής αξίας € 0.34 και € 0.84 σε 55.000 πλήρεις σειρές και ένα φεγιέ αξίας € 1.00 σε 10.000 σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 4.500 ΦΠΗΚ των δύο γραμματοσήμων προς € 1.52 και ισόποσοι με το φεγιέ προς € 1.45 έκαστος.

• Στις 24 Μαρτίου 2021 κυκλοφόρησε επίσης η σειρά **"Επέτειοι - Γεγονότα"**, αποτελούμενη από 2 γραμματόσημα ονομαστικής αξίας € 0.34 και € 0.41 σε 55.000 πλήρεις σειρές, καθώς και η ΦΠΗΚ αξίας € 0.70 και 0.75, σε 4.500 και 6.500 τεμάχια αντίστοιχα.

β) ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

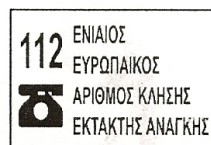
ΕΛΛΑΔΑ

• Με αφορμή τη συμπλήρωση 60 χρόνων αδιάληπτης λειτουργίας της Σχολής Αεροπορίας Στρατού, χρησιμοποιήθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 2021 η εικονιζόμενη αναμνηστική σφραγίδα.

ΚΥΠΡΟΥ

• S1/2021. Στα πλαίσια των εκδηλώσεων για την Ημέρα του Ευρωπαϊκού Αριθμού Κλήσης Έκτακτης Ανάγκης "112", χρησιμοποιήθηκε το εικονιζόμενο αναμνηστικό σύνθημα από 10 έως 13 Φεβρουαρίου 2021.

Ο Ναπολέον

200 χρόνια από το θάνατό του

Η ιστορία της Γαλλίας έχει αναδείξει πολλές θρυλικές μορφές. Ωστόσο, καμία δεν είναι ισάξια του Ναπολέοντα. Από την ημέρα του θανάτου του το 1821, τουλάχιστον 80.000 τίτλοι βιβλίων έχουν αφιερωθεί σε αυτόν, αριθμός που αντιστοιχεί σε περισσότερα από ένα βιβλίο την ημέρα, .

Ενέπνευσε τους μεγαλύτερους συγγραφείς, όπως τους Βικτόρ Ουγκώ, Ονορέ ντε Μπαλζάκ, Σταντάλ, Αλφρέντ ντε Μισέ, Λέον Τολστόι, Φιόντορ Ντοστογιέφσκι, χωρίς να αναφερθούμε στη σύγχρονη λογοτεχνία, ειδικά την αγγλοσαξονική.

Γνωστός ως προσωποποιημένος "Θεός του Πολέμου", έχοντας κερδίσει περισσότερες από 40 μάχες σε όλη την Ευρώπη, ο Ναπολέον ήταν πάνω απ' όλα ένας εξαιρετικός κυβερνήτης. Είναι της μόδας σήμερα να τον χαρακτηρίζουν ως τον χασάπη που έκανε τη Γαλλία να αιμοραγήσει, όμως ήταν ένα πρωτοπόρος Ευρωπαίος μιας Ευρώπης των εθνών.

Αυτός ο πολέμαρχος που, περιτριγυρισμένος από τους 26 Στρατηγούς της Αυτοκρατορίας, προκαλούσε τρόμο στις μοναρχίες της Ευρώπης και χρειάστηκε να αντιμετωπίσει επτά συνασπισμούς, όλους ενθαρρυσμένους από τους προαιώνιους εχθρούς μας, τους Άγγλους, ήταν περισσότερο υπερήφανος για τις μεταρρυθμίσεις του για τον εκσυγχρονισμό της Γαλλίας, παρά για τις νίκες του. Στο λυκόφως της ζωής του, στην Αγία Ελένη, δήλωσε: *"Η πραγματική μου δόξα δεν οφείλεται στο ότι έχω κερδίσει 40 μάχες. Το Βατερλό θα διαγράψει κάθε ανάμνησή τους. Αυτό που κανένας δεν θα διαγράψει και θα ζήσει αιώνια, είναι ο Αστικός μου Κώδικας."*

Σε 15 χρόνια στην εξουσία, ο Ναπολέον έκανε περισσότερες μεταρρυθμίσεις από όλους τους διαδόχους του των επόμενων 200 ετών! Ο αριθμός και η σημασία τους προκα-

λούν αναμφισβήτητα το θαυμασμό.

Έργα του είναι:

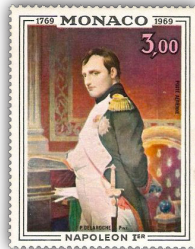
Το Συμβούλιο της Επικρατείας (1799), Η Γερουσία (1799), Ελευθερία λατρείας (1799), Εθνική Τράπεζα (1800), Νομαρχιακό Σώμα (1800), Δημιουργία επαρχιών, διαμερισμάτων, καντονιών και δήμων (1800), Εθνικά Αρχεία (1800), Δημόσιο Ταμείο (1800), Συνθήκη που υπέγραψε ο Πάπας Πίος VII (1801), Συνταξιοδοτικό πρόγραμμα δημοσίων υπαλλήλων (1801), Λύκεια (1802), Μεγάλα εκπαιδευτικά ιδρύματα (École Normale, Πολυτεχνείο κλπ) (1802), Λεγεώνα της Τιμής (1802), Εμπορικά Επιμελητήρια (1802), Πώληση της Γαλλικής Λουιζιάνας (1803), Το πρώιμο φράγγο (1803), Εφετείο (1804), Αστικός κώδικας (1804), Εργατοδικείο (1806), Πανεπιστήμιο (1806), Χρηματιστήριο του Παρισιού (1807), Ελεγκτικό Συνέδριο (1807), Εμπορικός Κώδικας (1807), Κτηματολόγιο (1807), Ακαδημαϊκό πτυχίο (1807), Ποινικός Κώδικας (1810), Κακούργιοδικείο (1810), Δικηγορικός Σύλλογος (1810), Πυροσβεστική του Παρισιού (1811), Κατάργηση του δουλεμπορίου (1815).

Κανένας αρχηγός κράτους δεν έχει κάνει τόσα πολλά για την ανάπτυξη του εμπορίου, της βιομηχανίας και της επιστήμης. Κανένας δεν έχει πραγματοποιήσει τόσες πολλές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της εκπαίδευσης, της δικαιοσύνης, των οικονομικών και της διοικητικής οργάνωσης. Έφτιαξε λιμάνια, κανάλια, δρόμους. Αρίθμηση οδών, δεξιά κίνηση για τις άμαξες, και πολλά άλλα.

Κανένας άνθρωπος στην ιστορία δεν έχει να επιδείξει τόσο μεγάλο έργο, πέρα από τα στρατιωτικά του κατορθώματα.

Jacques Guillemain

(Άρθρο που δημοσιεύτηκε στο διαδίκτυο)

Επίσκεψη σε νοσοκομείο